

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР.

№ 14 (1236)

Субота, 15 лютага 1958 года

Цана 40 кап.

Пленум праўлення Саюза пісьменнікаў СССР

31 на 13 лютага ў Маскве, у Цэнтральным ДOME літаратараў праходзіў IV пленум праўлення Саюза пісьменнікаў СССР, на якім былі абмеркаваны пытанні:

1. Саракагоддзе савецкай літаратуры і задачы савецкай пісьменніцкай у сувязі з падрыхтоўкай да III Усеагульнага з'езду пісьменнікаў СССР.
2. Аб скліканні III з'езду пісьменнікаў СССР.
3. Арганізацыйныя пытанні.

Пасяджэнне адкрыў першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў СССР А. А. Суркоў.

З дакладам па першым пытанню выступіў сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў СССР М. С. Піханав. Ён адзначыў, што IV пленум праўлення Саюза пісьменнікаў СССР быў скліканы праз дзесяць месяцаў пасля папярэдняга пленума, які стаў значнай падзеяй у жыцці нашага пісьменніцкага калектыву ў гады пасля XX з'езду Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Важнейшай падзеяй літаратурнага жыцця паміж двума пленумамі было апублікаванне ў друку партыйнага дакумента «За дэсную сувязь літаратуры і мастацтва з жніццём народа», які адграў і адгравывае вялікую ролю ў барацьбе супраць рэвізіянісцкіх тэндэнцый, расчэпшчэй дарогу да шырокай кансаляцыйнай сілы дэсновай літаратуры на прынцыповай ідэальнай аснове. Выказаны М. С. Крушчова ў гутарках з літаратарамі і дзеячамі мастацтва дапамагалі ачысціць атмасферу літаратурнага жыцця ад усёга наноснага і пера-

шкіджачага руху наперад, з новай сілай падверзілі правільнасць партыйнай палітыкі ў галіне літаратуры і мастацтва.

Далей тав. Піханав спыняецца на такіх пытаннях, як жніццёва-артаграфічная праца савецкай літаратуры, адстойванне ідэальнай чысціні мастацкай творчасці, сацыялістычны рэалізм — сцяг савецкай пісьменніцкай, беражлівае вырошчванне і выхаванне талентаў, праўдзівае і яркае асвятленне новага жыцця.

— Партыйны ўказанні па пытаннях літаратуры і мастацтва, — сказаў у канцы даклада чл., — усімі пісьменнікамі нашай краіны былі ўспрыняты як верны артымент у той адказнай, вялікай, важнейшай рабоце, да якой закліканы мы, якой кажае ад нас уся наша краіна, усё пратрэсцёнае чалавецтва.

У абмеркаванні даклада М. С. Піханова прынялі ўдзел многія пісьменнікі. На пасяджэннях пленума выступілі П. Броўка, С. Мірош, Г. Навічэнка, К. Зелінскі, С. Міхалюк, С. Кірэнаў, М. Грыбачоў, А. Чакоўскі, М. Гусейн, В. Дружін, М. Ібрагімаў, М. Агузаў, С. Бабаўскі, А. Сафронаў, С. Вішнеўскі, В. Лукі, І. Анісімаў, Д. Влагой, П. Скоцару, А. Саліеў, Ем. Букаў, Б. Чырскоў і іншыя.

Старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР П. Броўка ў сваім выступленні на IV пленуме праўлення Саюза пісьменнікаў СССР сказаў:

— У Беларусі пасля XX з'езду КПСС узрасла творчая актывнасць пісьменнікаў, паглыбілася іх сувязь з жніццём народа.

Прыкметнай з'явай з'яўляецца вялікі рост маладых сіл. У пасляваенныя гады літаратурная арганізацыя павялічылася амаль у тры разы. Далей прамоўца спыніўся таксама на недахопах, якія ёсць у дзейнасці Саюза пісьменнікаў БССР.

На дакладу М. С. Піханова пленум прыняў рэзалюцыю.

З паведамленнем аб правядзенні III з'езду пісьменнікаў СССР выступіў першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў СССР А. А. Суркоў. Ён падрабязна спыніўся на задачах падрыхтоўкі да з'езду.

Пленум прапанаваў саюзам пісьменнікаў саюзных і аўтаномных рэспублік склікаць у верасні-кастрычніку гэтага года рэспубліканскія з'езды пісьменнікаў, а аддзялення Саюза пісьменнікаў у краях і абласцях правесці справядліва-выбарчыя канферэнцыі членаў Саюза пісьменнікаў СССР.

Пленум таксама вырашыў арганізацыйныя пытанні: I. Пашираць праўдзівы праўлення Саюза пісьменнікаў СССР на 9 чалавек. 2. У сувязі з тым, што І. Сабалеў з'яўляецца старэйшай арганізацыяй Саюза пісьменнікаў СССР, пленум вызваў яго ад абавязку старшыні праўлення выдываць «Савецкі пісьменнік». Замест яго выбраны Н. Лясючыцкі. 3. Уведзена пасада аргсакратара праўлення Саюза пісьменнікаў СССР. Аргсакратаром зацверджаны Б. Варакоў.

З вялікім удзелам, пад працяглай апладысменты пленум прыняў тэкст пісьма Цэнтральнаму Камітэту Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Да новага ўздыху

Сярод творчых работнікаў мастацтва і літаратуры, сярод усіх работнікаў культуры Савецкай Беларусі падрыхтоўка да 40-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі выклікала вялікі ўдых. Паявіліся новыя творы мастацтва і літаратуры, якія атрымалі адабрэнне грамадскасці, палепшылася культурна-асветная работа ў шырокіх масах. Роботнікі мастацтва і літаратуры Беларусі імкнуліся і імкнуцца ўнесці свой уклад у развіццё культуры савецкага народа.

Мы маем права з задавальненнем адзначыць, што ў момант, калі ў пасобных літаратурах нашай краіны, а таксама ў літаратурах краін народнай дэмакратыі, у прыватнасці ў Польшчы, паявіліся рэвізіянісцкія тэндэнцыі, якія вывеліся ў факт выступленняў супраць партыйнага кіраўніцтва літаратуры і мастацтвам, супраць прычыну партыйнасці і народнасці, — беларускія пісьменнікі, артысты, кампазітары, мастакі, разам з усёй творчай інтэлігенцыяй Савецкага Саюза рашуча асудзілі такія спробы і з'яўляюцца вернымі памочнікамі Камуністычнай партыі, цесна згуртаванымі вакол яе радоў.

У 1957 г. тэатры рэспублікі правялі вялікую работу па падрыхтоўцы новых спектакляў, значна палепшыў рэпертуар, папоўніў яго лепшымі творами савецкай драматургіі, у тым ліку п'есамі беларускіх аўтараў.

Асабліва трэба адзначыць актывізацыю работы тэатраў над новымі беларускімі п'есамі. Тэатры ў саўдзуржэнні з беларускімі драматургамі стварылі такія новыя спектаклі, як «Святло з Усходу» П. Габічэ, «Галоўная стаўка» К. Губарэвіча, «Год здзіўленняў» П. Васілеўскага, «Пакуль вы маладыя» І. Мележа, «Юныя меціўцы» А. Гутковіча і У. Хазанскага, «Выбух» А. Алтухова, і М. Гаруцкі, «Панараць-кветка» І. Козла і інш. Паўднёнаю такой колькасцю арыгінальных п'ес беларускіх драматургаў паспрыў конкурс на лепшую беларускую п'есу, прысвечаную 40-годдзю Кастрычніка.

Аднак тэатры не заўсёды дастаткова сур'ёзна працуюць з аўтарамі над сінтэзічнымі варыянтамі твораў і выпускаюць спектаклі па п'есах, якія маюць недахопы («Аркадзь Жыгальскі» Я. Пасава ў тэатры юнага гледача, «Непрымірнасць» А. Маўзона ў Гомельскім тэатры, «Цены зніжаны» С. Свірыдова ў Барыскім тэатры). Мастацкая якасць пасобных спектакляў нашых тэатраў, пастаўленых на паўднёных творах, ніжэй за творчыя магчымасці калектываў. Прыкладам могуць служыць «Беспасажніца» А. Астроўскага ў тэатры імя ДКСМФ (рэжысёр Г. Волкаў), «Вечная крыніца» Д. Зорына ў тэатры імя Я. Купалы (рэжысёр К. Саннікаў) і інш.

Упершыню тэатры БССР прынялі ўдзел у «Прыбалтыйскай тэатральнай вясне». На гэтым аглядзе Дзяржаўныя рускі драматычны тэатр БССР імя М. Горкага заваяваў званне лаўрэата і пераходны прыз за спектакль «Антымістычная трагедыя» (рэжысёр М. Співак, мастак А. Грыгар'ян).

На Усеагульным аглядзе драматычных і музычных калектываў нашы тэатры і канцэртныя арганізацыі дастойна прадставілі беларускае мастацтва. Тэатр імя Я. Купалы атрымаў дыплом першай ступені, рускі тэатр імя Горкага — дыплом другой ступені. Дыплом першай ступені атрымалі таксама Беларускае дзяржаўнае акадэмічнае капела, Дзяржаўны народны аркестр, сімфанічны аркестр Белдзяжфілармоніі, Вялікая група творчых работнікаў Беларусі атрымала дыплом. На Усеагульным і VI Сусветным фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве шэсць беларускіх калектываў і 17 выканаўцаў узнагароджаны медалямі і ўдасцены звання лаўрэата Усеагульнага конкурсу, 11 выканаўцаў заваявалі званне лаўрэата міжнародных конкурсаў.

Нашы тэатры ціпер больш уважліва адносяцца да запатрабаваных сельскага насельніцтва. Аметна асабліва гаспадарліва ў мінусным годзе — паліпаліпнае абслугоўванне вёскі, Сельскім гледачам паказана каля тысячы спектакляў. Вялікую работу на гэтым павялі тэатры імя Я. Коласа, імя ДКСМБ, Бабушкі перасоўны тэатр і тэатр Ялэк БССР.

У мінулым годзе дакладала беларускай музыцы ў Мінску паказала значныя дасягненні нашых кампазітараў. Да 40-годдзя Вялікай Кастрычніцкай напісана пяць сімфоніяў П. Пукста, кантата «40 год» М. Алашава, сюіта для сімфанічнага аркестра Г. Вагнера, сімфанічная паэма «Аб міры і працы» А. Туранкова, сімфанічная паэма І. Абадзіна, кантаты «Існыя дарогі» і «Песня аб Леніне» Ю. Семянякі і інш.

Г. КІСЯЛЕУ,
міністр культуры БССР

Музычныя калектывы і канцэртныя арганізацыі рэспублікі ўзабгацілі праграмы новымі музычнымі творами, шырай сталі абслугоўваць працоўных гледачоў і вёск. У 1957 г. тэатры і канцэртныя арганізацыі дазена ў раённых цэнтрах, калгасах, саўгасах і МТС 2 777 выязных спектакляў і канцэртаў.

Паўных поспехаў дабілася беларускае выяўленчае мастацтва. У Дзяржаўным мастацкім музеі БССР адкрыта юбілейная мастацкая выстаўка. Больш 250 лепшых твораў жывапісу, скульптуры і графікі беларускіх мастакоў экспануецца на Усеагульнай мастацкай выстаўцы. Сярод іх — скульптура З. Агура «У. І. Ленін», карціны А. Шыбіна «Ленін на Фінляндскім вакзале», В. Цвірко — «Паўстанне рыбакоў на возеры Нарач», Я. Зайцава — «К. Заслонаў» і інш. Беларускі дзяржаўны мастацкі музей за тры месяцы наведаў 30 тысяч чалавек.

Беларускія кінастудыя выпушчаны мастацкія фільмы «Міколка-паравоз», «Палеская легенда», «Нашы суседзі», дакументальныя фільмы «На зямлі беларускай», «Старонкі гісторыі Мінска», «Усе беларускія фестывалі», «У адзінай сям'і» (аб заходніх абласцях Беларусі), «Над ракой Арсай» (аб калгасе імя БВА), «Спажывецкая кааперацыя БССР».

Бавая праграма нашай штодзённай работы па выкананні рашэнняў XX з'езду КПСС — указанні ЦК КПСС, падазнення ў партыйным дакуменце — выступленнях таварышаў М. С. Крушчова «За дэсную сувязь літаратуры і мастацтва з жніццём народа», а таксама ўказанні М. С. Крушчова ў яго прамове на рэспубліканскай нарадзе перадавікоў сельскай гаспадаркі ў Мінску ў студзені 1958 г. Каб выканаць гэтую праграму нашай партыі і забяспечыць дастойную падрыхтоўку да 40-годдзя ўтварэння Беларускай ССР, Міністэрства культуры, творчыя арганізацыі рэспублікі ў асноўным вызначылі і ажыццяўляюць канкрэтныя меры і меры.

У 1958 г. тэатры Беларусі выпусцілі 80 новых спектакляў пераважна па п'есах савецкіх аўтараў, сярод якіх значнае месца займаюць творы беларускіх драматургаў і кампазітараў. Тэатр оперы і балету прыняў да пастаўкі новую оперу А. Туранкова «Яснае світанне» (лібрэта А. Барчылы) — аб уз'яднанні Беларусі ў адзінай Савецкай дзяржаве. У. Алоўнікаў піша оперу «На самай граніцы» (лібрэта А. Барчылы) — пра герцінін абаронцаў Брэсцкай крэпасці. Г. Вагнер працуе над балетам «Палтаўская нявеста» (лібрэта Я. Рамановіча). Шэраг оперных твораў беларускіх кампазітараў ўжо напісаны. Тэатр оперы і балету неабходна разам з аўтарамі іх дапрацаваць, каб прыняць да пастаўкі. У гэтым годзе тэатр оперы і балету павінен выпусціць пяць новых спектакляў і два аднавіць. Тэатр распрацаваў рэпертуарны план на бліжэйшыя гады.

Акадэмічны тэатр імя Я. Купалы рыхтуе новыя спектаклі па п'есах К. Крапівы «Дзюлі і д'яблы», А. Макаенка «Каб людзі не журыліся», І. Мележа «Дні нашага нараджэння» (аб барацьбе беларускага народа за Савецкую ўладу ў час Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі).

Тэатр імя Я. Коласа паказаў спектакль «Дзюлі і д'яблы» — аб партыйным падполлі ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны. Рыхтуецца да пастаўкі інсцэніроўка працыві Я. Коласа «На рогачы» і новыя п'есы І. Шамякіна «Не верце цыніні» і В. Палескага «Пад гэтымі дахамі».

Рускі тэатр імя Горкага разам з П. Пестраком працуе над п'есай па яго раманы «Сустрэнемся на барыкадах».

Новыя спектаклі рыхтуе і тэатр імя ДКСМБ. Да саракагоддзя Савецкай Арміі тэатр выпусціць спектакль па новай п'есе С. Мірошова. У рэпертуар уключана п'еса маладога драматурга, настаўніка з Маладзечанскай вобласці І. Козла «Панараць-кветка», якая з поспехам прайшла ў тэатры юнага гледача. Тэатр таксама працуе з маладымі аўтарамі, сесарам Брэсцкага завода А. Сухарукавым над п'есай «Абруч» — аб рабачай сям'і. Гэтая п'еса абмяркоўвалася на семінары маладых драматургаў.

Асноўнае месца ў рэпертуары нашых тэатраў і музычных калектываў зоймуць творы на сучасныя тэмы, якія раскрываюць вобразы савецкіх людзей: «Залатая карота» І. Янонава, якую маркуе паставіць тэатр імя Я. Купалы, «Далі неагляд-

ня» М. Вірту — у рускім тэатры, «Хлеб і ружы» А. Сальніскага — у тэатры імя Я. Коласа «Таварышы-рамантыкі» Сабала — у тэатры імя ДКСМБ, «У пошуках радасці» В. Рознава — у Беларускай тэатры юнага гледача і інш.

Будуць пастаўлены творы драматургаў братніх рэспублік СССР і краін народнай дэмакратыі. Тэатр імя Я. Купалы ўключыў у рэпертуар п'есу А. Карнейчыка «Чаму ўсімкіх зоркі», Брэсцкі тэатр — «Лявіну» Мербітшвілі, тэатр юнага гледача — п'есу для дзяцей польскай пісьменніцы Юржэліч «Восем лялек і адзін маладзец».

Значнае месца ў рэпертуары займае руская і зарубежная класіка. У гэтым годзе будуць пастаўлены оперы «Чарадзейка» П. Чайкоўскага, п'есы «Улада цемры» Л. Талстога, «Васа Жалызнога», «На дне» і «Ягор Бульчэў» М. Горкага, «Ранізор» М. Гогаля, «Юлій Цэзар» У. Шэкспіра і інш.

Траба аднесці ўсё яшчэ слабае адлюстраванне ў нашай драматургіі і ў тэатры жніцця і працоўных спраў рабочага класа, недастаткова глыбокае раскрыццё вобраза станаючага героя, абразы знаёмства і адбор твораў драматургаў братніх рэспублік, краін народнай дэмакратыі і прагрэсіўных зарубежных аўтараў.

Жывапісы, скульптуры і графікі ў снежны гэтага года наладзіць выстаўку выяўленчага мастацтва, прысвечаную 40-годдзю Беларускай ССР. Мастакі рэспублікі ў новых творах адлюструюць герцінае мінулае беларускага народа, прапаноўваю падзвігі нашых людзей у будаўнічым камунізме, сацыялістычным пераўтварэнні на беларускай зямлі.

Народныя ўмельцы, таленты якіх мы па праву можам ганарыцца, таксама рыхтуюць новыя арыгінальныя творы, якія будуць прадстаўлены на абласных і рэспубліканскіх юбілейных выстаўках у канцы 1958 г. Але трэба адзначыць, што ў многіх нашых мастакоў пакуль яшчэ няма цвёрдых творчых планаў.

У гэтым годзе ў рэспубліцы будзе наладжана 2 700 выязных канцэртаў і спектакляў, арганізавана перасоўная выстаўка выяўленчага мастацтва для абласных цэнтраў і дзевяці раёнаў. У рэспубліцы не павіна аказацца ніводнага раёна, у якім у 1958 г. не выступілі б прафесійна-навыя калектывы мастацтва і не аказалі б дапамогу сельскай самадзейнасці.

Кінастудыя ў гэтым годзе маркуе выпусціць чатыры мастацкія фільмы «Чырвоныя лісце» — аб падпольнай рэвалюцыйнай барацьбе ў заходніх абласцях Беларусі, «Дзвінкі спынілі апоўначы», «Дзвінкі шукае бацьку» — аб партызанскай барацьбе ў Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, «Строгая жанчына» — аб старшын сельсавета, жанчыне — слуге народа, а таксама дакументальныя фільмы: «Беларусь-індустрыяльная», «Механізацыя працэсаў у жывёлагадоўлі», «Дзе ж вы, сабры — аднапалчане» — аб працоўных буднях вайсковых воінаў і партызан, «Яны ўстапушчы ў жыццё» — аб выпускніках сярэдняй школы, якія ідуць на вытворчасць, «Беларускае выяўленчае мастацтва». Калектывы кінастудыі павінен выканаць гэтую праграму, павінен звярнуць больш увагі на падрыхтоўку на высокім ідэальным і мастацкім узроўні сцэнарый і скарыстанне беларускіх кадраў акцёраў у кіно.

Юбілейны год Беларускай рэспублікі, Савецкай Арміі, Ленінскага камсамола патрабуе ад нашых тэатраў, канцэртных арганізацый, кампазітараў, мастакоў напружанай работы. Неабходна дастойна падрыхтавацца да дэкада Беларускага мастацтва, якая павіна адбыцца ў Мінску ў перыяд святкавання юбілею БССР. У спектаклях, музычных творах, палотнах жывапісу, у скульптурных і графічных работах павінен быць на высокім мастацкім узроўні адлюстраваны вялікіх выязных тэм жыцця і працы савецкага народа ў барацьбе за перамогу камунізму, яго герцінага мінулага, барацьбы за мір і дружбу паміж народамі. Трэба адмаўляцца ад дрэбных тэм і імкнуцца да вялікіх абгульняў.

Алустраванне вялікіх тэм з сучаснага жыцця і працы савецкага чалавека ў творах мастацтва садайснейнае развіццё вялікага мастацтва.

Тэатры рэспублікі будуць удзельнічаць другі раз у «Прыбалтыйскай тэатральнай вясне». Быць сярод першых у творчым спаборніцтве — наша задача.

Сёлетня намачаюцца гаспадарлівыя нашы калектывы і братніх рэспублік Савецкага Саюза і ў краінах народнай дэмакратыі. Мы плануем вылез опернага тэатра ў Ленінград, тэатра імя Я. Купалы — у Кіеў і Харкаў, рускага тэатра — у Закаўказзе. Тэатры Брэста, Магілёва, Гомеля выедуць у гарады РСФСР і Украіны. Рад тэатраў мы прымем у сабе ў рэспубліцы. Намачаюцца выезд Дзяржаўнай капелі БССР у маі ў Польскую народную рэспубліку. Да нас прыдзе Пазнанскі мужыцкі хор. У верасні будзе праведзена дэкада балтара-беларускай музычнай культуры, абудзецца абмен дэлегачымі кампазітараў, кінематографістаў і інш.

Мэтай гаспадарліва беларускіх мастацкіх калектываў за межамі рэспублікі з'яўляецца ўмацаванне братэрскіх дружбы паміж народамі і паказ дасягненняў беларускага народа ў галіне мастацтва. Каб справіцца з гэтай задачай, спатрабіцца прыкладзі вялікіх намаганняў.

Яркім паказачкам развіцця кнігавыдавецкай справы і паліграфічнай прамысловасці Беларусі з'явілася выстаўка «Беларуская савецкая кніга» ў мінулым годзе. У рэспубліцы выдзена кніг у 1957 г. 615 назваў тыражом 14 239 тысяч экзэмпляраў.

Тэматычным планам толькі аднаго Беларускага выдання ў бігучым годзе прадугледжана выдць 575 назваў кніг і брашураў тыражом 6 117 тысяч экзэмпляраў. У плане выдання палітычнай літаратуры значнае месца займае літаратура, прысвечаная саракагоддзю Беларускай ССР і вопыту правядзення масава-палітычнай работы.

Вяйдзе серыя брашураў па гісторыі ДКСМБ і навукова-атэстычныя тэмы. Рыхтуецца да выдання зборнікі «Спа-

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Маладосць не спарэе

У дваццаты раз лепшыя працэнтнікі камсамола рэспублікі сабраліся на свой з'езд, каб абмеркаваць нарэшты пытанні жыцця моладзі.

3 раніцы 11 лютага ў Мінскім акружным ДOME афішраў панавава невычарнае ажыццеленне. Прыхалі дэлегаты з усіх куткоў Беларусі. Моладзь знаёміцца хутка, без цырымоніі. У апошні час у гаспадары было надрукавана многа партрэтаў перадавікоў сельскай гаспадаркі, іх пазнаць адразу, без асаблівых прамой спытванняў аб рабоце. Вядома, адна справа працягчы іх выступленне ў гэце, другая — паслухаць, задаць пытанне.

Смех, жарты, віншаванні і песні. Бадырыя камсамольскія песні, якія будаваць і жыць памогаюць.

Кожны з'езд камсамола, нягледзячы на тое, што вырашае ў асноўным агульныя пытанні выхавання моладзі, мае сваю адметную рысу.

Мне прыпамінаецца наш першы пасляваенны XV з'езд камсамола Беларусі. І ён праходзіў у акружным ДOME афішраў, але навакол жыццё ляжалі руіны. А на прымакцельнай плошчы сталі баракі. Я іх кідала ў вочы прыбітая да слуха таблічка: «Месяца збору добраахвотнікаў на будаўніцтва трактарнага і аўтамабільнага заводаў». Выгрузіўшыся з паяздоў і шпандэў пад гэтай таблічцы, збіраўся вясковы і гарадскі хлопцы і дзяўчаты. Побач сталі і ляжалі самаробныя куферкі, абшывленыя фібравай чамаданай, салдаціны, у спадчын ад брата або бацькі атрыманыя, рэчавыя мяшкі, дзясчочка вузельчыні і проста клучкі. Падыходзілі тагачасныя «камфартабельныя» аўтобусы — абабітыя фанерай грузавыя машыны, і добраахвотнікі, так-сяж уладкаваліся ў іх, спавалі песні. Там, дзе павіны былі вырасіць карпусы заводаў, шумелі сосны. На першым часе не халала нават баракі. Затое на дошчы, каля была прыбіта да сасны, нехта шэраў рукой вывеў: «Тут будзе пабудаваны трактарны цэх!» Напісаў і паставіў у канцы вялікую кропку. Бузе!

Воск і ўсё, што было? Не. У кожнага быў малады запал, невычарпаная энергія, няясны энтузіязм, які перамаглі...

30 тысяч юнакоў і дзяўчат былі пасланы туды на новабудовы рэспублікі. І гэты адметны рысый таго пяцінаццатага з'езду была вялікая ўвада за гэтых людзей. Яны былі героімі з'езду. Перш іх працоўным падзвігам нека адыходзілі на другі план справы вясных часоў. Што ж! Такое яно жыццё.

Праляцела нямаля год. Многа баявых спраў было запісана на камсамольскім рахунку. Камсамольныя заўбеды былі ў першых радах барацьбы за перамогу сацыялізму. На XVIII з'ездзе камсамола героіні сталі добраахвотнікі пакарэння цяжкіх земляў. Іх праводзілі ўсім з'ездам, дзя іх спавалі новыя песні, ад іх чыкалі новыя справы ў славу Ленінскага камсамола. Даліная пшаніца, што цяча ў народных засеках, ордэн, які атрымаў камсамола за асваенне цяжкіх земляў, гаворыць за тое, што вялішчыня спадзяванні народа спраўдзілася.

Ціперанні XX з'езд камсамола Беларусі гораха апладыбраваў кожнаму ўпамінаючы ад справах маладых жывёлагадоўцаў. Яны сёння героі. Дзяркі, свінаркі, пастухі, цялятніцы, коняхі — вое нашы камсамольскія зоркі.

Дэлегатам ад Мінскай абласной арганізацыі на з'ездзе прысутчыла Галіна Зінкевіч. Гэта яе ўвесь час абкружваюць маладыя свінаркі, гэта ёй гораха апладыбравалі дэлегаты, калі сакратар ЦК камсамола Глеб Брыўдін расказваў пра поспех дзясчочны. Коротка кажучы, Галіна Зінкевіч адарміла ў калгасе імя Гасталы 406 свіней агульнай вагой 52 500 кіла-

грамаў. І больш за ўсё поспеху Галіна Зінкевіч апладыбравала Маргарыта Арытава — свінарка з калгаса імя Кірава Аршанскага раёна. Яна добра ведае, што такое праца свінаркі. У сабе на ферме за тэкаш год Маргарыта адарміла 91 свіню, дабіўшыся агульнай вагі 9 180 кілаграмаў. Арытава ў захваленні і... крэху здзіўлена. Як жа можна за год выдываць 406 свіней. Значна, і яна не гуляла. І вое заваяванца цякавая размова паміж свінаркамі, Акаваецца, у калгасе імя Гасталы прымяняюць паточны метад адбору.

— Абавязкова трэба зрабіць гэта і ў нас, — гаворыць Маргарыта Арытава. Гаворыць так, быццам яна сама вырашае гэтую справу. — А чаму ж не. Мы, камсамольцы, — вялікая сіла.

— Так, мы — вялікая сіла, — падоходзілае размова юнак. — Кажуць, раней па ўсім раёне было меней камсамольцаў, чым цяпер у нашым калгасе.

Знаёміцца. Хлопца зывуць Васіль Ахраменці. Ён сакратар камсамольскай арганізацыі калгаса «17 парт'езда» Ружанскага раёна. У калгасе 260 камсамольцаў. Усе яны працуюць у палівадочных брыгадах, на фермах, на самых адзкіх участках.

Цяжка пералічыць героіў працоўнага фронту, што сядзяць у зале з'езду. Вунь Герой Сацыялістычнай Працы дзяржа саўгаса «Свіслач» Марыя Занеўская. Цяпер яе ведаюць не толькі ў Беларусі. Можна вялікі нарыс напісаць пра загадчыцу птушкафермы калгаса «17 верасня» Насвіцкага раёна Веру Майсена, якая дзяглядае звыш тысячы куры. Нельга лепшым добрым словам Раісу Сцелькіну, дзясчочную дзярку калгаса «Камінтэрн» Магілёўскага раёна. Дзяўчына кіруе камсамольскай арганізацыяй к

НАРЫС

СІЛА ЧАЛАВЕКА

Праз дваццаць год

У Навагрудку мы ехалі пады дзень. Падлоўчыкі — незнаёмыя мне пахлыма марудлівыя чалавек у доўгім паншоным жакеты — нібы зварот час-ад-часу заглянулі на хад папраўляў сідзельку, шоры, затым, пракрэмваючы, масцілі пад сабе салому. І пады зноў рышлі на снезе. Едуць міма заганікаў лесу, хутароў, вёсак, ён змагаўся з жалюшчым адпачыць і паўсёна. Сутула не столькі ад староці, колькі ад хвалючых постаці яго, сумны твар, насупленыя бровы — усё выказвала незадаволенасць, амаль злосьць і на камя, калі той, стрываўшы вухамі на кусты, правальваўся ў снег, і на востры, што замятаў газінец. Праз паўтары — дзве галзіны дайшла чара і да мяне.

— Ну, што, таварышчок, дацякло? — спытаў гудзеў у перамоху з ветрам глухі падтрыснуты бас. — Глязі, каб меў свой легкавічок, дык і не пацарапаўся б. Можна. Па старыні аднаго калгаса мяркую... Але ты, чую, не сядзі на мяне і часцей палавай голас, каб я чуў, што ты не замераў...

Калі развілі на вёску Ваўкавічы, якраз у тым месцы, дзе пачынаецца глыбокі зр з валунамі і лішчэжнікам, стары знаў папку і перахрысціўся: потым, спыхаўшыся, сплюнуў.

— Думаець — пачысціць возьме сваё, і мы запачнем у полі? — пажартваў я.

Дзяўка прытрымала камя, зірнула ўверх. — Які пачысціць? — спытаў за згрызотаў. — Сплонь, чалавеча, гнае слова. І не закісвай нават! Што, у мяне няма розуму ў галаве і савецкага пашпарта ў кішні? Я, можа, вуш на тое дава хрысціўся, ён тышчуў пугаў яго бок пагорка, а за яго, сямачку ледзь чутна, затым усё гучней, дасякаючы гусеніцамі, паказваўся магутны будзельер. — Бацька, як люта хочаць пад сабе снуць? Такія, брат...

І тут я адчуў, што мой сіварабоды субявіц неўзабаве забудзецца на мацельну, паспявае, разгаворыцца, воль ён паказаў луту, скуру кажухі, не спускаючы вачэй з машыны, выкісціўся з саней, бадыр, усклаўшы, аднёў у бок камя, рызкуючы папкіну ў гурбах свае вальныя тупасыя юхотвыя боты.

— Каб не спудзіўся!

Сутула за колькі хвілін да гэтага постаці яго прыкметна выпрасталася, твар пасветляў.

Па гэтым паразнам ухадзілі зморшчымі хударым тварам, па ўзбуренай шырокай хадзе не пажыло каля мільёна яго мінулае — змрочнае аднаасобіччае жыццё і недасяжныя ночы ў панскіх астрагах, і пакуты ў дні гітлераўскай акупацыі. Воль ён стаіць на ўсходняй лесе, успершыся на драбаві, піяна ўгладзецца ў ранніні туман і глуха басіць у поўнач рожачы:

— Дзе ж мая хата? Дзе той вёскаў разгалісты клён, пад якім забаваліся дзеці? Не, мы не даруем! Мы пунём дымам усё гарнізон!

Наўрац ці слязёў, скавіны рукі, гэты пажылы селянін і талы, калі за яго новай хатай на шырокім арцельным полі завіхаліся механізатары Карэліцкай ці, скажам, Навагрудскай МТС. Ён, паўна, падвостіў ім гаручае, валу і прыгаварваў:

— Араць, хлопцы, праба з такім разлікам, каб з часам ажно зямля гнудася пад абжыноу...

А можа, маўчаў, панурыўшы галаву, і думаў: «Ну, добра. Увесь свой інвентар і абатугі, здаў. Але хто гарантуе мне лепшы долю? Хто дапаможа, калі ў майб каморцы толькі пацукі ды востры гуляе? Зрэшты, некаж там будзе...»

Далёка ёсць гэта... Машына, ці, як стары казаў, «дзіва», зрабіўшы сваю налегку справу на ахвядзеным ёй участку дарогі, разварнулася за якіх дзесяць крокаў ад нас і зноў папыла па пагорак, а дзяўка тавілася вакол саней, як навазаны, праводзічы вама будзельер. Нібы наош, і конь яго — маляк, пахлавічы — больш перабраў патамі на адным месцы. Перад тым, як рушыць

далей, стары разваўся тору, сунуў мне лусту хлеба з вянцілінай, а сам пачаў каўтаць халоднае малако з буталкі.

— Хто ведае, ці паўсё б мы хоць раз удавалі, каб не гэтыя трактары ды будзельеры, — нарэшце прамоў ён, разгладзіўшы далоняй вушы і бараду. — Без тэхнікі мы і кропу не ступілі б... У Малюшчах ты быў? А ў Гарадзечна, што за Навагрудкам? У іных вёсках, кажам, работы халапа! Ну, дык і не хваліся, быццам ужо ёсць ведаш! Да калектывізацыі там, як гаворыцца, на пінчуках людзі сядзелі, Узылізеш на гару, зірнеш на палоскі, а там не абжына, а ядловец у перамоху з аленікам, каменне вывернулася...

— Вы, часам, не адтуль будзеце?

— Якое! — запярэчыў стары і, падбадыршы пугай камя, дадаў: — Але я, таварышчок, цалер уважліва газету чытаю... Памітаю, лічэ задобра перад вайной да адной смуглячкі тут сватаўся. Вольгай звалі. То яна, разумееш, не упала думка, дачушыся, што ў мяне талы да лухой была толькі струнчэная луха ды нушты гарнічы на частакоце. «Пражывем, а скавала. У майго бацькі і хаты не было, а працалі нека...»

Непрыкметна падкраўся вечар. Выбраўшыся на гадзюк сярэдзін гасеніца, мы шпарка імчаліся ў бок горада. Мінучы колькі зменшаных снегам хутароў, паехалі да вёскі Сялец. Дзяўка ўголае маршу, як ён, едуць назад, абавязкова зарэчы ў гэсі да аднаго абжымага калгасніка.

— Разам калісьці ў панскім воеўку служылі. Ну, дык ён там праз кожныя два — тры дні пад ружжом на санічкіку стаў за непаслухмяна, а я прыкінуў сабіцтвам там ў казарме падлогу мяу... Давалі нам памы ліхту, ой, давалі... І не здаліся мы...

— Дык загляну ў Сялец, — пачаў чуюшы, працягваў ён. — А мая вёска за Неманам, дзе некалі заплявана лесная напора была. Адным словам, таксама без вярной зямлі завіхаліся. Машыны асцідзілі талы нас нішчымікамі і гонамікі правалілі. Нішчымікамі, бо мы ніколі свайго скораму не мелі, а ганакіма, паўна, за тое, што па прывычцы не «гэты», а «гэты» гаворым. З-за такой абразы, га — лчы і да панажышчыны часта дахадзілі... Ён уздынуў, апусціў галаву, затым упомпіў пра допыты ў пастарунку, расказаў, як адзін ішкі намагаўся і яго пасадзілі ў турму, але не паспеў гэтага зрабіць.

— Яго адкікалі ў ішы навет? — спытаў я.

— Дзе там! — дзяўка ўсімхнуўся. — Атрымаўшы ад нейкага добрага чалавека «павышчыне» па службе, гэны гад усё аіму таліся за каморай на бірзэне... Але ты, чую, не падумай, што і я там быў... Я толькі ў гэтую вайну трошкі заварушыўся. Паднявольнае жыццё, чую, надукачыла... Волька сохла, дзеці таксама, дык ажно сэрца разрывалася... Потым, калі ўжо гітлераўцаў прагналі, су — пакоўся крыху.

Слухаючы старога, я прыгадаў, джое змрочнае жыццё было на Навагрудчыне і пры панах, і пры немцах... Шкадаваў, што ў кароткім нарысе пра ёсць не напісана... Доўга глядзеў ў апошняй гары, што каля вёскі Сялец, на шырока раскінуты між пагоркаў агні Навагрудка. Стары, прытрымаўшы камя, маўчаў. Калі я ўсё ж спытаўся, як ён цалер жыў, стары з роздумам адказаў:

— Нічога жыў. Не горш за другіх людзей. Некалі бядзейшы за касцельную мыш — у тае хоць сьвяцонае смецце ў нары было... А цалер — ого! — я чыверты год запар калю на два парокі... І калю, і ядлючыкам падкураю. Потым, чую, і радзе не ў чужых хатах, а дома слухаю. Ды раматуе, ліха яму, спакою не дае. У старой хаце падлогі нама, то зусім драпаю.

— У старой хаце? — здзіўліўся я.

— Вы ж гаварылі, быццам ужо ёсць месце? — Нічога я табе не гаварыў! — пачулася ў адказ, і снег зноў зарыўся пад палатанкі. — Таварыш можа ажно талы, калі дакладна ведаеш чалавека. Воль я і думаю: што ж у такім вынаду рабін? Малаць волькам, каб ты, значыць, цалер, зараз жа пачаў агітаваць мяне перайсці ў новую хату?

— Выходзіць, у вас і новая дзець?

— У мяне тры хаты. У той, што пасля вайны праз які год паставілі, сястра майб Вольгі, удава Алена з малымі жые, — муж не вярнуўся з-пад Берліна, дык я хачу, думаю, хоць яна сонцам напешыцца. У другой — Аляксей, сын мой старэйшы, з жонкай удаваўся. Там, чую, падога і ёсць інае з-пад фуганка, як у нашым калгасным клубе... А ў трэцяй, дзе я з Вольгі пры палаці гараву, толькі стод талы палаці лішчы. Печ дыміць, вольны анучамі пазатыкаюцца, дык я адно натуу там...

— Пажыла вы аразумеш, дзяўка, — заўважыў я і паставіў каўнер. — Хіба можа з гэтакім і паставіць каўнер. — Хіба можа з гэтакім і паставіць каўнер? — выспетраван хаце?

Стары ўчупіўся ў бараду рукою — думай нешта! За якія паўкіметра ад горада злез і запуслаў камя: «На вуліцах многа машыны, дык лідзе вечарам, то каб не наарабіць бяды». Аднак я памыляўся, калі думаў, што на гэтым абарэчча наша размова. Прымаўтраваліся на санях так, каб у выпадку чаго, зараз жа сакончыць з іх, дзяўка строга звёў свае сімыя калматыя бровы:

— Думаеш, мой Аляксей прайдзіць свет? — выдхнуў ён, дапыліва прыпшычыўшы вочы. — Ты май на ўвазе, з кім маеш справу... І не магу ехаць да лекара з пацучым, што ёсць несправіліваець... Сам, чую, вінаваты — насуперак пажаданню Аляксея ў староў хаце ацараваць... Чатырнаццаты год... Інакш і зварыў бы, паўна... Жыць мне ячэ доўга, да самай глыбокай старасці, можа, а Вольгі няма... — голас яго зардыжаў. — Адым кажуць — правалілася пад дэа, калі з лесе выхадзілі. Другі, наадварт, божацца, нібы апошні раз бачылі дэа кіламетраў за сорака ад нашай вёскі — ў Юрашчына, на станцыі, у цалінуці нейкім... Аляксей — у талы там востом год было — ўтояты ад гітлераўцаў выштурхала з вагона ў ноч: «Удзяка!» — шапнуў. — Такта, думаець, мяне, дома застаўся... Вербла, значыць, што я да апошняга буду трымацца роднай зямлі. Сярэдняя і рашучая жанчына была... Інае з дэ харастом і ўдаласю да якога заможана хутараніна пажакала і заехала б... Аднак яна, чую, мяне выдалася б... Аднак яна, чую, мяне выдалася б... Месца не магу знайсці, калі што шыварат-навыварат робіцца... Есць, што нават стралялі ў мяне... З-за вула... У першыя дні калектывізацыі, каменне... Нешта перашкодзіла староў гаварыць, ён задыхнуўся, расшпіліў каўнер.

— Давольце, я накірую камям...

— Га? — дзяўка зірнула на мяне, не разумеючы, потым аманатаўся, паспрабаваў усміхнуцца. — А ты, паўна, дзела ванага і дяржуху з-пад мяне выцігнуў на свае гарадэкія шчыблеты?.. Падбыхам трошкі... Я, каб слязёў склаўшы рукі, дык і дзвечі, можа, не падняў бы на ногі... Жыць троба з разлікам на заўтрашні дзень... Волька мая, прыкладна, там меркавала. Як праз сон бачу: стаіць каля печы, трошкі замурозаная ў сажу, частуе мяне асцюкаватымі аўсенымі прасанікамі і суніаха: «Не палай духам, Ігнат! Еш на здароўе. Вернуцца нашы, дык я пале і шпанічыкамі парадую... І лідзе — перад тым, як ісці ў лес, пачысці свой драбвік!..» Пераспагала і калалілася, значыць, за мяне. Драбвік, чую, доўга жаў пад страхоў і зарыжавёў дужа... Волька, калі на тое найшоў, і цалер часта пераспагала мяне... ад ліхадзеяў... У староў хаце, і без сведак, вядома... Гэта, ка-

— А потым? — перабіў я. — Паколькі прапавалі коняхом і зарыбалі нядрана, дык, паўна, і на сэрцы лідзе было?

— А я што кажу? — захвалілася дзяўка Ігнат. — Вядома, лідзе. Як быў на абласной выставі, то знаёмыя гэтакі не столькі на тым коні глядзельні, колькі на мяне. «Памалалеў», — казалі, — і далёка глядзельні сокалам, хоць у староў дадэ жыць».

У гэтую хвіліну мы ажраз уехалі ў горад. Стары саскончыў з саней і, напінтушы лідзе, пачаў азірацца:

— Позна ўжо, дык я, ведаеш, высаджу пале каля гасеніцы, а сам паеду да дачкі... Яна тут непадалека ад Замакавай гары жыць...

— На другі дзень, ідуць ў райвыканком, я зноў сустрабца з дзяўкам Ігнатам. Ён ёсць з універсіа і якісьці валькі пакумак.

— Што ж гэта вы набылі? — пацікавіўся я.

— Усёго патронку, — шырока ўсімхнуўся стары, — Новыя гумавыя боты — даччы, вугламер — Аляксей, а вост гэныя кніжніцы і пацкі — Аленіным дзешам...

«Ён і сапраўды ўвесь у марак аб будучы, а бо мае ў сабе вялікую сілу», — падумай я і шыра паказаў староў шчаслівай дарогі.

Алесь БАЖКО.

На здымку: сцена са спектакля «Праз дваццаць год» (злева направа) у ролі: Самы — артыст Л. Баранчын, Косці — артыст Б. Уладзімірскі, Сямёна — артыст К. Сянкевіч, Якава — артыст В. Гарасаў, Майсея — артыст М. Ланіаус, Дуні — артыстка М. Захарэвіч.

Да новага ўздыму

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

мны ўдзельніцаў рэвалюцыйнага руху ў заходніх абласцях Беларусі» і «Успаміны ўдзельніцаў партызанскага руху ў Беларусі».

Многа ўвагі ўдзелена выданню ў бягучым годзе масавай літаратуры па прапагандае дасягненніў навуцы і перадавоў вольгты ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы рэспублікі, па механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі, даведчанай літаратуры.

У 1958 г. будзе выдадзена 70 новых твораў беларускіх пісьменнікаў і зброены перавыданні лепшых твораў шарага нашых бібліятэкаў. Падобна будзе выданне бібліятэчкі беларускага апазыцыйнага нарыса. Значна больш удзелена ўвагі выданню драматычных твораў і кніг па крытыцы і літаратуразнаўству і мастацтву.

Павялічваецца выпуск літаратуры для дзцей школьнага і дашкольнага ўзростаў. У мінулым годзе дасягнуты ўзровень перадам у выданні музычнай літаратуры і вышчельнай прадукцыі. У бягучым годзе выйдзе 60 назваў музычнай літаратуры аб'ёмам звыш 200 друкаваных аркушаў.

Прадугледжана выданне 26 п'есаў на розныя тэмы, паштовах з вядомі прыроды і гарадоў Беларусі, альбомаў «Беларуская ССР за 40 год», «Творчасць мастакоў Савецкай Беларусі», «Пістарычнымі помнікі БССР» і ішч.

Настаў час, каб у штодзёнай палітычнай і культурна-асветнай рабоце даходзіць да кожнай калгаснай самі, выкарыстоўваючы ўсе формы і сродкі ідэалагічнай работы ў масах. Вядліка роля ў вырашэнні гэтай задачы належыць культурна-асветным установам, кіно, кіжніжам ганалю радзе, тэлебачанню, друку і г. л.

У мінулым годзе праведзены агляд культурна-асветных устаноў. Агляда паказаў, што многа дачы культурны, каубы, хаты, чытальні і бібліятэкі значна павялічлі іхны ўзровень работы, прыявілі ў належным парадку памышкі. Многія культветустанавы сталі сапраўдымі ачагамі культуры.

За 1957 г. пабудаваны 451 новы

калгасны клуб, 279 клубоў — у стады будаўніцтва. Створана звыш 2 000 новых гурткоў мастацкай самадзейнасці, у якіх удзельнічаюць 35 000 чалавек. Устаю ў рэспубліцы 11,5 тысяч гурткоў мастацкай самадзейнасці з колькасцю ўдзельнікаў — 165 000 чалавек.

Гурткі мастацкай самадзейнасці далі выкладу 30 000 канцэртаў. Па выніках агляду 254 клубным установам прысвоена званне «Лепшая культветустанова вобласці». Званне «Лепшая культветустанова рэспублікі» прысвоена 8 гарадскім і раённым дамам культуры, 15 сельскім клубам, 4 сельскім дамам культуры, 5 хат-чытальням, 3 калгасным клубам, вялікай колькасці бібліятэк.

У мінулым годзе 268 сельскіх бібліятэк дадалі бібліятэчную кнігу да кожнай калгаснай самі. Колькасць чытачоў павялічылася за год у параўнанні з 1956 г. на 62,5 тысячы чалавек. У большасці культветустановаў наладжана дзейная наглядная агітацыя па прапагандае рашэнняў ЦХУ з'езду БССР, па шостаму паягаводамі ПЛХу развіцця народнай гаспадаркі ССР, перспектывным планам саўгасаў і калгасаў.

Ажыўленне ў дзейнасці культветустановаў наглядзена цалер у сувязі з падрыхтоўкай да выбараў ў Вярхоўным Савет ССР.

У бягучым годзе дасягнутыя поспехі ў культпрасветрабце неабходна значна пашырціць, дамагаючыся, каб на працягу года было прачытана ў кожнай калгаснай самі 10—12 кніг. Да гэтага троба прымаць актыўныя меры па стварэнню бібліятэк у кожным калгасе, каб штогод кожны калгас набыў у сярэднім 1 000 кніг для панаўчэння бібліятэчнага фонду.

Неабходна дабіцца, каб кожны калгас меў калектыў мастацкай самадзейнасці. Гэта патрабуе заманшэння падрыхтоўкі кадраў мастацкіх кіраўнікоў у музычных і культурна-асветных установах, падрыхтоўкі калгасных масавікоў-баянтаў. Абласным упраўленням культуры, дамам народнай творчасці неабходна, на аснове набыватага вопыту ў раздэ гарадоў, арганізоўваць самадзейныя сімфанічныя аркестры і аркестры народных інструментаў, спрабаваць ставіць у моцных самадзейных калектывах оперныя спектаклі.

Сельская мастацкая самадзейнасць даўно ўжо чакае сапраўды дзейнай дапамогі з боку работнікаў прафесійнага мастацтва рэспублікі — артыстаў, кампазітараў, мастакоў і г. л.

Справа гонару кожнага тэатра творча асабіста, асабіста дзеша мастацтва — аказваць шэфскую дапамогу сельскім калектывам мастацкай самадзейнасці.

Клубныя ўстаноў і лекцыйнай работы, нагляднай агітацыі, навукова-атэістычнай прапагандае павінны бліжэй стаяць да насельніцтва, да яго работы і патраб, адказваюць на надзёныя пытанні жыцця. Прапаганда рашэнняў партыі і ўрада, перадавоў вольгты ў сельскай гаспадарцы — найважнейшая задача культветустановаў.

Выкананне гэтых задач патрабуе вялікай руплівасці работы перш за ўсё ад раённых і гарадскіх аддзелаў культуры, абласных упраўленняў і Міністэрства культуры рэспублікі, ад раённых, гарадскіх і абласных бібліятэк, дамоў культуры, дамоў народнай творчасці, музеяў.

У другім наўздыкі мінулага года крыху палешылі работу кінагандлёвыя прадпрыемствы, якія за апошнія два месяцы выканалі план продажу кніг у розніцу. Упраўленне кніжнага гандлю павінна забяспечыць выкананне сацыялістычных абавязанстваў работнікаў кніжнага гандлю на 1958 г., якія яны прыняло, перавыканаць план распаўсюджвання літаратуры.

Кінасетка Беларусі ў мінулым годзе ў асноўным справілася са сваімі абавязкамі перад бяджэтам, але яна не задавальнае ўзростага пошты і велізарнай цікавасці, якую праяўляе да кіно народ. Хоць кіно наведана ў 1957 г. каля 64 мільёнаў чалавек, у тым ліку на сядзе 27 мільёнаў чалавек, тым не менш ахоп насельніцтва і янасьнік кінапаказу ў многіх вельмаках троба прызнаць недавальнымі.

У рэспубліцы марудна будуюцца грамадскія памяшкіны, а таксама кінабухі і памяшканых, якія маюцца, для дэман-

страцы кінафільмаў. Асабліва дрэнна вядзецца гэтая работа ў Мінскай, Магілёўскай, Віцебскай і Брэсцкай абласцях.

Ужо ў бягучым годзе, па вопыту перадавых раёнаў мы павінны змагацца за сучаснае кінафільмаў, за ахоп усяго насельніцтва важнейшым і самым масавым відам мастацтва — сістэматычным паказам кіно, распаўсюджваннем мастацкіх, сельскагаспадарчых і навукова-папулярных кінафільмаў.

Галоўнае Упраўленне кінафікацыі і кінапракату, абласныя упраўленні і раёны аддзель культуры абавязаны на працягу першага квартала гэтага года перавесці ўсе сельскія кінаперасоўкі рэспублікі на вузаклёмнае апаратуру, забяспечышы іх неабходнымі фільмамі.

У сувязі з узвядзеннем у эксплуатацыю вузаклёмнай кінаапаратуры троба перагледзець графікі і маршруты кінаперасовак і ўключыць у іх усё населеныя пункты з колькасцю двароў ад 25 і больш, забяспечыць паказ кінафільмаў ва ўсіх пунктах, уключаных у маршрут кінаперасоўкі.

На працягу 1958 г. неабходна пераабсталяваць кінаапаратуру ў Гродна, Вабруйска, Баранавіч, Полацку, Лідзе і Мазыры падшыраджаных і адкрыць новы шырокараёныя кінаапаратуры ў Слуцку.

Камуністычная партыя і Савецкі ўрад з года ў год павялічваюць капіталаўкладанні на культурнае будаўніцтва рэспублікі.

Значныя падарункі троба лідзе заканацёна будаўніцтва ў Мінску Дзяржаўнага мастацкага музея БССР, кансерваторыі, Інтэрнаціа студэнтаў кансерваторыі, двух жылых дамоў, чатырох кінаапаратуры, краязнаўчага музея ў Брэсце, шырокараёнага кінаапаратуры ў Віцебску, а таксама рату кінаапаратуры раённых дамоў культуры.

У гэтым годзе будзе прапанавана будаўніцтва новай кінастудыі ў Мінску. Троба спадзявацца, што да канца года мы атрымаем асноўны здымачы павільён, асуніаць ахоп і стрымлівае, галоўным чынам, развіццё беларускай кінаапаратуры. Будзе прадоўжана будаўніцтва вытворчага корпуса і жылга комплексу паліграфічнага камбіната імя Якуба Коласа.

У гэтым годзе Міністэрства культуры павінна ўвесці ў эксплуатацыю вузаклёмнае кінаапаратуру ў Мінску, кінаапаратуру ў Брэсце, Нова-Беліцы, Слуцку, кінарамонтную

маістэрню ў Віцебску, фільмабазы ў Маладзечна і Гомелі, раёныя дамы культуры ў Шаранове, Століне, Хойніках, Чухавас, Ваўкавіску, Буда-Кашалёве, Краснаполлі, Клімавічах, Астраўцы, Стаўбінках, гарадскія бібліятэку ў Оршы, лідчын тэатр у Мінску, кіжніжну базу ў Маладзечна, кіжніжныя магазіны ў Мінску, Баранавічах, Гродна, Лідзе, Горах. Будзе прадоўжана будаўніцтва памышкіна драматычнага тэатра ў Віцебску, кінаапаратуры ў Мінску, Паставах, раённых дамоў культуры ў Мастоках, Пухавічах, Лосеве, абласных бібліятэку ў Гомелі, Маладзечна. Пачнецца будаўніцтва Дзяржаўнага гісторыка-краязнаўчага музея ў Мінску, кіжніжнай базы ў Віцебску, перагуд жылых дамоў.

У 1958 г. за кошт асобных бяджэтных крыніц прадугледжваецца будаўніцтва 36 аб'ектаў, у тым ліку: кінаапаратуры ў Мінску, двух кінаапаратуры ў Віцебску, кінаапаратуры і дамоў культуры ў Вабруйска, Вагшаўска, Бешанковічах, Лідзе, Талачыне, Ушачах, Скідалі, Лунінцы, Бяроза, Гомелі, Рэчыцы, Калінкавічах, Целяханнах, Барысаве, Лідзе, Карэлічах, Зэльве, Явельжы, Лепелі, Нароўлі, Чэрвені, Рудзенску, Любані, Крыўчых, Свіры, Ашмянках, Мядзель, Ельску, Парычах. З укаваных аб'ектаў 25 прадугледжваецца ўвесці ў 1958 г.

Выдзелены сумы на капітальныя ўкладанні патрабуюць ад Міністэрства культуры БССР, масовых Саветаў і будаўнічых арганізацый вялікай работы, каб своечасова іх скарыстаць.

Наглядзены на значнае будаўніцтва Устаюў культуры ў гарадах і раённых цэнтрах Беларусі, у многіх раёнах рэспублікі пытанне з будаўніцтвам раённых дамоў культуры застаецца ўсё яшчэ не вырашаным. Мы павінны дамагаючыся будаўніцтва 1 000 калгасных клубоў ў 1958 г.

Ісці заўсёды наперадзе

На справядачна-выбарчым сходзе секцыі паэзіі

Адбыўся справядачна-выбарчы сход секцыі паэзіі Саюза пісьменнікаў БССР. З дакладам аб становішчы беларускай паэзіі ў 1957 годзе і рабоце секцыі выступіў старшыня бюро паэта Пётр Глебна. Ён сказаў, што 1957 год быў годам вялікіх дасягненняў савецкага народа ў будаўніцтве камунізму.

— Як жа нашы паэты адгукваліся на многія падзеі, якія дапамагалі партыі і народу ў вырашэнні адназначных задач камуністычнага будаўніцтва? — гаворыць П. Глебна. — Усе нашы пісьменнікі горача падтрымалі выступленні Першага сакратара ЦК КПСМ С. Хрушчова па пытаннях літаратуры і мастацтва. Гэтыя выступленні з'явіліся для нас баявым партыйным дакументам, якім кіруюцца кожны з нашых пісьменнікаў, паэтаў.

У мінулым годзе беларускія паэты напісалі шмат вершаў.

Для мінулага паэтычнага году было характэрна тое, што вельмі актыўна прапавала наша моладзь. Паэты рад добрых вершаў напісалі маладыя паэты Бяляцкі, Лось, Алесь Наўроцкі, Ніл Гілевіч, Узламір Караткевіч, Алег Лойка, Патрыся Малая, Кастусь Піўра, Рыгор Бардаўлін, Сцяпан Гаўрусёў і іншыя. Асабліва вылучаюцца вершы «Рукі» А. Наўроцкага, «Клічце дарогі» Е. Лось, «Бубоны валяе» Н. Гілевіча, «Хлеб на кляновым дзістах» С. Гаўрусёва і іншыя.

Сярод старых беларускіх паэтаў у мінулым годзе вызначыліся творчай актыўнасцю М. Танк, П. Панчанка, М. Лужанін.

М. Лужанін напісаў вельмі працуючы раб аб правядзенні Якуба Коласа. Цыкла вершаў М. Лужаніна «Чарвенскі сьцяг» таксама, на маю думку, удалы. Асабліва мне спадабаліся вершы з гэтага цыкла «У Татраха», «На сьцягу гор», у якіх паэт з рэалізмам глядзіць на свет, выказвае любоў да Радзімы.

Сярод вершаў М. Танка, напісаных у мінулым годзе, ёсць вельмі выразныя творы, якія гучаць з вылікай сілай. Да іх у першую чаргу хочацца аднесці верш «Ave Maria». У паэты шмат вершаў, у якіх з сардэчнай цэльнасцю ўсталяецца дружба народаў. Але разам з тым сустракаюцца ў паэты і апісальныя вершы, такія, у якіх больш агульная публіцыстыка («Парыж», «Трымфальная арка», «Будонскі лес» і іншыя). Але ў цэлым цыкл вершаў М. Танка аб Заходняй Еўропе выразны па ідэі, надзены на сваёй тэматыцы.

У «Патрыятычнай песні» П. Панчанкі з вылікай сілай выказана пацудоўная любоў да Радзімы, да савецкага чалавека. Вылучаюцца гэтым і вершы С. Грахоўскага «Далёкім землякам», «Мама». Але ў вершах аб Радзіме хачацца б адчуць больш яркія дэталі, свежыя вобразы.

У мінулым годзе, на думку дакладчыка, было недастаткова вершаў, прысвечаных актуальным, вострым праблемам нашага дня. Мала таксама з'явілася твораў аб 40-годдзі Кастрычніка. Нашы паэты мала прывялі вершы і такой важнай падзеі ў міжнародным жыцці, які запас нашымі вучонымі двух спадарожнікаў Ямаі.

Мала ў нас і паэм: «Хадок» М. Лужаніна, «Патрыятычная песня» П. Панчанкі і паэма маладога паэта Ул. Нязвецкага «Вясновы барозны». Сюды можна аднесці і лібрэта оперы «Яснае світанне» А. Бачылы, у якім паэты ўдаюцца рад ірычных арыя. Але гэта вельмі мала. Беларускія паэты могуць і павінны даць больш буйных эпічных твораў аб нашых сучасніках, аб жыцці нашай рэспублікі. У

нас з'явілася шмат здольнай моладзі. Гэта добра. Але трэба, каб усе нашы паэты пераходзілі ад асобных вершаў да больш шырочкіх паэмаў, да больш шырокіх абыр'яненняў.

Далей дакладчык смяяецца па радзе пытанняў арганізацыйнай работы секцыі паэзіі. Ён гаворыць аб тым, што ў мінулым годзе вялікімі падзеямі ў жыцці рэспублікі былі тыдні Украіненнай літаратуры ў Беларусі і беларускай літаратуры на Украіне. Усе беларускія паэты прынялі актыўны ўдзел у правядзенні гэтых тыдняў. Зараз яны праводзяць вялікую работу па падрыхтоўцы да правядзення тыдня літэрскай літаратуры ў Беларусі, які адбудзецца ў май тэлага года.

Беларускія паэты шмат разоў выступалі перад працоўнымі на літаратурных вечарах, у кніжных магазінах. Але бюро секцыі не вырашыла адну яшчэ справу — не наладзіла правядзення творчых вечараў паэтаў, у якіх прынялі б удзел і пісьменнікі і чытачы.

Па справядачнаму дакладу П. Глебні выступілі паэты А. Зарыцкі, Р. Няхай, М. Хведаровіч, С. Грахоўскі. Яны выказалі рад цікавых думак аб выніках мінулага паэтычнага года. У прыватнасці, А. Зарыцкі зазначыў, што нашы паэты мала ўзяліся за ўвагі вылучэнню творчага вопыту выдавецкага паэта нашай эпохі Уладзіміра Маякоўскага. Чым, як не гэтым, вытлумачыць тое, што ў нас у такі бурны і багаты рознымі падзеямі год, не з'явілася амаль ніводнага буйнага паэтычнага твора на тэмы сённяшняга дня.

А. Зарыцкі дзіць, што ў апошнія гады наша паэзія здае свае пазіцыі, бо ў нас на працягу кожнага года з'яўляецца некалькі буйных празаічных твораў — раманаў, апавесцей, а ў паэзіі мала твораў эпічных, прысвечаных вострым праблемам нашага жыцця. У час вайны наша паэзія гучала мацней. Беларускія паэты павінны захоўваць свае добрыя традыцыі — заўсёды ісці наперадзе жыцця, адгуквацца на надзеныя падзеі, якімі жыве народ.

Р. Няхай гаварыў аб тым, каб секцыя паэтаў звярнула ў сваёй далейшай рабоце ўвагу на якасць тэкстаў да дэсенаў, каб паэты працавалі ў больш цеснай сувязі з кампазітарамі, а кампазітары больш цікавіліся творами паэтаў, чыталі іх зборнікі. М. Хведаровіч і С. Грахоўскі гаварылі аб сувязі паэтаў з чытачамі, аб тым, каб праводзілі пасяджэнні паэтычнай секцыі ў інстытутах, універсітэце, прыцягваюць да ўдзелу ў іх студэнтаў, моладзь, часцей выступіць перад чытачамі і больш надавалі ўвагі выхаванню літаратурнай моладзі.

Трэба сказаць, што сход паэтычнай секцыі мог бы прайсці больш актыўна і цікава. На сходзе вельмі мала выступала паэтаў, а некаторыя з іх зусім не прысутнічалі. Таму размова аб праблемах сённяшняга дня нашай паэзіі, аб тым, як яна павінна служыць народу, дапамагач партыі ў выхаванні савецкіх людзей, была абмежавана некалькімі кароткімі выступленнямі. Яна магла быць больш грунтоўна і канкрэтнай, калі б бюро секцыі правяло большшую падрыхтоўчую работу да правядзення гэтага сходу.

У склад новага бюро секцыі паэзіі абраны паэты Пётр Глебна (старшыня), А. Зарыцкі, А. Вялічын (намеснікі), Н. Гілевіч, П. Макаль (сакратар), А. Зьонак, М. Лужанін.

Секцыя абмеравала пытанне аб выданні зборніка «Беларуская паэзія» на літэрскай мове. Складаць зборнік даручана паэту В. Вітку. У кнігу павінны ўвайсці ў асноўным новыя вершы, прысвечаныя сённяшніму дню рэспублікі.

У склад новага бюро секцыі паэзіі абраны паэты Пётр Глебна (старшыня), А. Зарыцкі, А. Вялічын (намеснікі), Н. Гілевіч, П. Макаль (сакратар), А. Зьонак, М. Лужанін.

Секцыя абмеравала пытанне аб выданні зборніка «Беларуская паэзія» на літэрскай мове. Складаць зборнік даручана паэту В. Вітку. У кнігу павінны ўвайсці ў асноўным новыя вершы, прысвечаныя сённяшніму дню рэспублікі.

У склад новага бюро секцыі паэзіі абраны паэты Пётр Глебна (старшыня), А. Зарыцкі, А. Вялічын (намеснікі), Н. Гілевіч, П. Макаль (сакратар), А. Зьонак, М. Лужанін.

Секцыя абмеравала пытанне аб выданні зборніка «Беларуская паэзія» на літэрскай мове. Складаць зборнік даручана паэту В. Вітку. У кнігу павінны ўвайсці ў асноўным новыя вершы, прысвечаныя сённяшніму дню рэспублікі.

Секцыя абмеравала пытанне аб выданні зборніка «Беларуская паэзія» на літэрскай мове. Складаць зборнік даручана паэту В. Вітку. У кнігу павінны ўвайсці ў асноўным новыя вершы, прысвечаныя сённяшніму дню рэспублікі.

Секцыя абмеравала пытанне аб выданні зборніка «Беларуская паэзія» на літэрскай мове. Складаць зборнік даручана паэту В. Вітку. У кнігу павінны ўвайсці ў асноўным новыя вершы, прысвечаныя сённяшніму дню рэспублікі.

Секцыя абмеравала пытанне аб выданні зборніка «Беларуская паэзія» на літэрскай мове. Складаць зборнік даручана паэту В. Вітку. У кнігу павінны ўвайсці ў асноўным новыя вершы, прысвечаныя сённяшніму дню рэспублікі.

Секцыя абмеравала пытанне аб выданні зборніка «Беларуская паэзія» на літэрскай мове. Складаць зборнік даручана паэту В. Вітку. У кнігу павінны ўвайсці ў асноўным новыя вершы, прысвечаныя сённяшніму дню рэспублікі.

Секцыя абмеравала пытанне аб выданні зборніка «Беларуская паэзія» на літэрскай мове. Складаць зборнік даручана паэту В. Вітку. У кнігу павінны ўвайсці ў асноўным новыя вершы, прысвечаныя сённяшніму дню рэспублікі.

У Саюзе пісьменнікаў БССР

На пасяджэнні прэзідыума Саюза пісьменнікаў БССР разглядаўся пытанне аб падрыхтоўцы да 40-й гадавіны Савецкай Арміі. Пісьменнікі І. Мележ, П. Броўка, А. Аляксандравіч, літаратуразнаўца І. Гутарыў і прафесары арганізацыі Дома афіцэраў Ф. Клакоцкі ўнеслі рад слушных прапаві. Вырашана правесці ў Мінску агульнаармацкі вечар, а таксама літаратурныя вечары ў Брэсце, Гродна і іншых гарадах, дзе выступіць беларускія пісьменнікі перад воінамі Савецкай Арміі. Прэзідыум прапавіраў пісьменнікам і паэтам — удзельнікам Вялікай Айчыннай вайны, баям партызанам — выступіць у друку з успамінамі, вершамі, нарысамі, прысвечанымі 40-й гадавіне Савецкай Арміі.

Была абмеравана прапавіна Саюза пісьменнікаў і Міністэрства культуры БССР аб правядзенні конкурсу на лепшую і лепшую на дэспі тэкст, лепшую музыку і лепшае выкананне да 40-годдзя Савецкай Беларусі. Прэзідыум вылучыў камісію ў складзе Р. Няхай, А. Зьонака і М. Татура, якой даручана распрацаваць праект конкурсу разам з Міністэрствам культуры і Саюзам кампазітараў БССР.

Прэзідыум прыняў пастанаву аб выданні ў 1958 г. зборніку твораў драматурга Уладзіслава Галубка і празаіка Міхася Зарэцкага. Вырашана таксама праесці адрываючыя органы аб выданні ў 1959 г. твораў пісьменніка Максіма Гарышка. Выдавецтва прапавірава таксама ўключыць у план выдання на 1959 г. кнігі паэта Уладзіміра Дубоўкі, пісьменніка Крэменскага і Міхайлава.

Да слаўнага свята

Кінарэжысёры рэспублікі рыхтуюць да стварэння сусветна значальнага дае — саркавага гадзіне Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту.

З 13 па 23 лютага ў кінатэатрах, клубах і дамах культуры праводзяцца фестывалі, тэматычныя паказы кінафільмаў, якія адлюстравваюць герарычны шлях нашай рошняй арміі.

У гарадскіх і сельскіх кінатэатрах адбываюцца сустрэчы гледачоў з ветэранамі Грамадзянскай і Айчыннай войнаў, з партызанамі і героямі Савецкага Саюза, у фаль кінатэатраў адкрываюцца выстаўкі, прысвечаныя знамянальнай дае.

У дні жблею на экранх кінатэатраў будучь дэманстраваліся мастацкія фільмы «Вялікая бітва» аб разгроме нямецка-фашыскага войск пад Сталінградам і «Балтыйская слава».

А. АРТАБАЛЕУСКІ.

Выязныя канцэрты

Тэатр оперы і балету наладзіў выязныя канцэрты ў Лагойскі і Уздзенскі дамах культуры.

З разнастайнай і цікавай праграмай выступілі К. Кудрашоў, С. Друкер, В. Міронаў, Т. Караваева, Н. Шахаў, І. Дарына, Г. Мартынаў.

Артысты опернага тэатра далі два канцэрты ў г. Балтыжск. Перад маракнамі Балтыйскага флоту выступілі Р. Млодак, А. Дольскі, Н. Давыдавіч, Ул. Плянін, А. Карынікова і артысты рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горкага Я. Палюбін і Е. Веніа.

Канцэрты майстроў беларускага мастацтва прайшлі з поспехам.

Па слядах неапублікаваных пісем

Чытач нашай газеты П. Стырбух пісаў аб непаладах у рабоце Беларускага радыё па абслугоўванню насельніцтва. Як паведамілі рэдакцыі з Камітэта па радыёвяшчанню і тэлебачанню пры Савецкі Міністраў БССР, факты, паводнацы ў допісе, адпавядаюць сапраўднасці. Крытычныя заўвагі, выказаныя аўтарам допіса і іншымі радыёслухачамі, улічаны пры складанні плана радыёвяшчання на 1958 г. Пасля атрымання з Масквы падрыхтаванай там аднай Усесаюзнай сеткі радыёвяшчання, будзе складзены план новай, найбольш зручнай для слухачоў сеткі рэспубліканскага вяшчання.

Карысны семінар

Мінскі абласны Дом народнай творчасці правіў семінар кіраўнікоў танцавальных гурткоў раённых дамоў культуры і сельскіх клубоў. На працягу 10 дзён у паміжкіні Палаца культуры прафесараў удзельнікі семінара знаёміліся з тэорыяй і практыкай харэаграфічнага мастацтва.

Для іх былі прыгатаваны лекцыі «Гістарычная дэведка па беларускаму танцу» (абрадавыя, любонія і сюжэтныя, а таксама сучасныя танцы), «Ар-

ганізацыя сувязяў танца і музыкі ў харэаграфічным мастацтве», «Методыка работы з танцавальнымі калектывамі».

Акрамя лекцый, з удзельнікамі семінара былі праведзены практычныя заняткі па пытаннях творчага разбору і запісу танцаў, элементу беларускіх танцаў, харэаграфічнага трэнажу і танца і на сярэдзі і інш.

Удзельнікі семінара абмяніліся вопытам, пазнавалі працоўным пасёлка і вёсак 23 канцэрты. А колькі вечараў і гульняў было Колькі цікавых сустрэч!

Самадзейнасць сельскага Дома культуры сапраўды добрая. У ёй удзельнічае каля 30 наважы. Вось, напрыклад, драматычны гурток. За апошні час самадзейныя артысты паказалі сваім гледачам аднаактоўныя п'есы «Згодна інтрукцыі», «За вешка да сонейка». Цяпер рыхтуюцца п'еса «Камісар Буран». Спектакль пакажуць у дзень 40-й гадавіны Савецкай Арміі. Камсамольцы В. Шубанка, Я. Шур-

нік, Ю. Мядзведзеў старанна рэпетыруюць ролю.

Напружана працуюць і спевакі. У іх рэпертуары песні «Мы славу мурай партыі спяваем», «Ленін — заўжды з табой», «Німа», «Ой, ліцелі тусі з броду», «Толькі з табоў», «Ой, бяром ды сонны». Багата ў хоры і салістаў. Генэральні Казубовіч, напрыклад, і мастацкі кіраўнік Дома культуры Васіль Капарыха выконваюць песню «Толькі з табоў». Трэба дадаць, што выконваюць добра. Таму іх ахвотна сустракаюць гледачы.

Наведвальнікі канцэртаў любяць ля-

Фельетон АБОЕРАБОЕ

У нашым грамадстве, дзе толькі хочаш, сустраенні людзін семі, дзе муж і жанка любяць, шануюць адін аднаго, гадуюць слаўных дзяток на радзень сабе, людзям. Радзіме. І тым не менш, зрэдку можна налічыць экзэмпляры так званых бацькоў, з якімі выпадкова прывітаўся за руку, застаецца сам нібы забурджана. Такія «бацькі» выклікаюць да сябе гней, агіду, і гэта натуральна, бо наша грамадства — высокамаральнае, чыстае, не перціць рознага бруду, меншага ці большага — усё адно.

Дык адкуль жа бяруцца такія «бацькі»? Дзе іх бяроўка, як яны выглядаюць? Міхай Мікалаевіч Бадзяка, 1914 года нараджэння, працуе намеснікам дырэктара па навуковай рабоце фізіка-тэхнічнага інстытута АН БССР. Кандыдат навук, да апошняга часу насяў у кішні партыйным білетам... Як вучоны, ён нічым не вызначаецца, па сутнасці, носяць званне кандыдата, быццам нейкую бірку, — і толькі... Зтае даўно ён ведае, як «сэрцаць», «вучоны Дон-Жуан...» Многа ўжо гадоў назад ён стаў падобнаўвацца «жаніхом» да дзяцят, вадчобікамі да замужніх дзячкі, хача яна сваю самю — жанку і дачку. За такую сваю церавісць атрымліваў ён, адаралася, па сакрэтну кажучы, і добрага лясца, і нават падляк на нагах... Што ж датычыцца адносінаў на рабоце і ў партыйнай арганізацыі да яго дон-жуанства, то там звычайна казалі, што маўляў, «нічога не зробіш з гэтым Бадзякай!» У яго ў крыві шеста тэма... як вызначыць сабе ахвару, то абавязкова старалеца на ся спакуюць...»

Тым часам у Мінску, хавачыся ад мужа і двух дзяцей-школьнікаў, у пошуках амура бегала лёгкая на нагу жанчынка, якой у адступкала без малага чатыры дзесяткі гадоў.

— Хо! — буркавала яна. — Пабыць замужам толькі два разы! І выйду замуж стоўкі разоў, колькі мне захочацца! Дзеці? Фі! Гэты хвост заўсёды мне неруе: паглядзіш на іх — растуць, глядзіш на іх — у трумо — старэені... Трэба епішача жыць!

Наспешліваць, «тэмпераментную петаўмаванасць» гэтай нястомнай шукальніцы амура не раз астуджалі разнастайнымі сродкамі «чужыя» жанкі, і такі, а то нават добрыя суседзі. Часта, наслодана сэрцаўшы, рухавая жанчынка бегла далей. Нарэшце!

— О, кветка майб малодсці! Мой Мусік!... — усклікнула жанчына, сустраўшы на сваім пакрыжастым сцяжыках Міхайла Мікалаевіча Бадзяку. — Дзе ж ты багдзела, да гэтага часу? Я ўсе вочы прагледзела, пакуль чабе напаткала!

Адным словам, чорт паць пар лясцей етаптаў, пакуль іх у паць сабраў. Знаёмства іх адбылося 5 лютага 1956 года ў адной сям'і, дзе спраўлялася насавале. Бадзяка быў там са сваёй жанкай, а гэта «амурыніца» са сваім мужам, доктарам медыцынскіх навук прафесарам Шаўрускім... І вось дзвер гаспадар кватэры, дзе адбылося гэтае «гістарычнае» знаёмства, кажа:

— Я працінаю той дзень, калі ў мане

сустыкнуліся насамі Бадзяка і Шаўруская... Але ці ж я хачеў чаго благага? Пяцка аздагадзіла, якая спіня ў якую гразь ляжа, — ды яшчэ калі якая калодзежа... (Апошні сказ прыведзены даслоўна. — Л. Я.)

З таго памятнага дня Валяціну Сяргеёву Шаўрускую пры ўсім веданні яе ранаейшых «дэжкіх фіртаў» ніхто не пазнаваў ні дома, ні на рабоце. А працу яна загадчыкам аддзела прамысловай гігіены Мінскага навукова-даследчага інстытута санітарыі, кандыдат медыцынскіх навук... Штодня падофту вясела на адзіным у істытуце тэлефоне (сам дырэктар часта быў вымушаны бегач да суседзяў, каб куды-небудзь дазваніцца), абмаркоўваючы з Мусікам надвор'е, сны і месцы неадкладных сплакнанняў, Спаянілася на працу, абедзёна перапынкі ператварала ў турсыска падарожжы з Бадзякай у яго асабістай «Пабедзе» ЖТ 94—79...

Дзеці не былі ні маці ні раціной, ні ўвечары, бо яна вярталася дамоў толькі апоўначы.

— Дзе мама? — часта пыталі яны. Вацька маўчаў або выдумваў розныя казкі, нібыта Валяціна Сяргеёўна вельмі занята была Валяціна, «аберагаў малых ад бруду». І толькі праз паўтара гадзі, летась у жніўні, дванаціцігадовая дачка даведзлася, куды анікае мама. Яна сказала:

— Тага, я таўпа пабю шкло вунь у той машыне 94—79. Яна заўсёды смяяецца ў завулку калі намага дама і вярдае ад нас маму.

Валяціна Сяргеёўна перастала заўважаць дзяцей, яна ні разу не была ў школе, дзе яны вучацца, за апошнія два гады не правяла з імі ні аднаго выхаднага дня. Адпачываць на курортны заўсёды ездзіла адна, без сям'і, у кампані з Мусікам... Праўда, месцы два назад яна правяла «выключную ўвагу» да сына, трэцкласніка, паўвешы яго ў парк на каток. Варнуўся ён маламу запалаканы, маўляў, а маці, надварот, была вяселая, усё напавала: «Тарвадор, смялей на бой!»

А назаўтра, якраз так здарылася, у кватэру Шаўрускага прыйшоў сам Бадзяка «заць у гаспадара тлумачэнні аб яго адносінах да Валяціны Сяргеёўны». Убачыўшы яго, хлопчык усклікуў:

— Тага, я яго янаваў! Ён учора ў кустань дапаўнае з мамай! Гані яго адеволь у тры шчы!

Вось чаму ў хлопчыка падоцкі былі запалаканы вочы і вясёленькі «Тарвадор» у мамкі...

На папрок бацькі, што вось, маўляў, як маці сваім паводзінам калечыць дзяцей, Валяціна Сяргеёўна вясінула:

— Фі! Яны ўжо не малыя! Аднаму дзеці, другой дванаціца гадоў! Ім ужо можна ведаць жыццё такім, якім яно ёсць!

Каментаваць гэтыя словы не трэба... І яшчэ, ніхай прабыць нас Валяціна Сяргеёўна за таякі патрабянасці з яе сямейнага жыцця. Ёй, як навуковаму супрацоўніку Інстытута санітарыі, павінна быць асабліва зразумелым, што прафілактыка ніколі не шкодзіць, хача яе іншы

дзец выступленні танцавальнага гуртка і гуртка музычных інструментаў. У свае апошнія канцэрты танцоры ўключылі беларускі танец «Крыжачок», украінскі «Дожджык», чэшскую польку. Злоўнымі танцарамі зарэкамандавалі сабе Тоня Гарунова, Валя Копаць, Ніна Сідаровіч.

Але самае каштоўнае ў рабоце камсамольцаў — актывістаў клуба тое, што яны заўсёды настойліва шукаюць новай формы і метады культурна-асветнай работы. Вось удзельнікі самадзейнасці камсамольцаў трактарыст МТС Мікалай Зянь. У яго няма зольнасцей артыста або спевака. Але ён знайшоў сабе ў канферансе. І канферанс у яго свавасаліны: фотаапарат. Ён выступіла з вялікім макетам фотаапарата. І, зрабіўшы «дзімак», у сатырычнай форме крытыкуе тых, хто несумелна працуе, хто наўрашае трамвалекі парадка. Факты і прыклады для свайго фотаапарату Мікалай Зянь знаходзіць у мясцовым жыцці.

І ці толькі самадзейнасцю прыцягвае сельскі Дом культуры? Вядома, не. Тут можна пачытаць сямія газеты і часопісы, згуляць партыю ў шахматы ці паспрачацца з сям'ямі аб прычэпай кнізе. Праўда, не ўсё гадзіца ў рабоце аматараў культуры на-асветнай работы. Яны скардзіцца на тое, што мала аднаактоўных п'ес на роднай беларускай мове, мала сродкаў адлускаецца на набыванне рэжыў і музычных інструментаў. Радка прыязджаюць металісты Рэспубліканскага Дома народнай творчасці. Але ўсё гэта не спыняе работу сельскага Дома культуры. Аб гэтым клапоціцца актывісты — неспакойныя сям'я, камсамольцы.

На адмыкках: 1. Якія творы неабходна ўключыць у праграму канцэрта? — такое пытанне стаяла на пасяджэнні савета Дома культуры. Свае прапановы загадчыку Дома культуры А. Міграхоўчы (другі справа) выказалі В. Капарыха, Л. Грышановіч, Ю. Лебедзеў і Я. Шурнік.

2. Нямада ў клубе і аматараў шахматнай гульні.

3. — Спакойна, здымаю! — Мікалай Зянь пачынае сваю сатырычную праграму.

4. — Паслухайце песню, — просіць В. Казаубовіч саіх сям'якам В. Саладука і Г. Сцяпановіч. Спелаву акампаніруе В. Капарыха.

Фота Ул. Крука.

Неспакойныя сям'я

Калі раймага мы выпад

АГЕНЬЧЫК У ПОЛІ

Антон БЯЛЕВІЧ

Ніколі і нідзе вы не падыхаеце такім паветрам, як ноччу ў жытнівым полі. За дзень нагрэтыя сонцам мяндалі пахнуць свежым хлемам, праснаватай цёплым саломы. Пане ветрык, а ў твар — густы духмяны ад цёплага поля.

Ужо не было чаго і рабіць, а брыгадзір Апанас Высеўка ўсё хадзіў між палячых мяндалі да цёплага каласы галды.

Калі добра змеркла, у полі заблішчэў агеньчык. Пацягнула нас да таго адзінокага ўтульнага агеньчыку.

— Хто гэта там нацлечнічае? — запытаўся я ў Апанаса Высеўку. Ён усміхаўся.

— Тут іляга гісторыя. Неўтаймаваная душа каля таго агеньчыку.

Але калі мы падышлі туды, нікай «неўтаймаванай душы» там не было. Высеўка доўга ўглядаўся ў наваколле, а пасля гукнуў у сіняваты змрок.

— Дзядзька Яўтух!

— Дзядзька Яўтух! — рахам адгукнуўся гай, што пачынаецца адразу за тым жытнівым полем.

— Яўтух Раманавіч! — зноў гукнуў Высеўка і прыслухаўся. Зашумеў жнейнік, і а туману паказалася дзядзька Яўтух.

— Іду, іду, Апанас Рыгоравіч, адказваў ён брыгадзіру. — Я тут. Добры вечар вам.

Дзядзька Яўтух прынеў карчоху, сухіх галін. Усё гэта паклаў на агеньчык, і ён затрашчэў, песьнямі разгарнуўся.

Сядзіце, праіснаўце—праіснаўце нам стары прасей, праіснаўце рукі да пошчэў. Рукі я, сухенькі, вузенькі, Бадожа таксама вузенькім клінам нацвілаўся ў тое вясёлае пошчэ. Дзядзька Яўтух нізенькі, у акляды. Давелавіцца, што я з гэтымі ён адразу павясялеў, ажывіўся.

— От у ям расказаў, а вы запячыце. Усё спачатку расказаў. А што ж? І расказаў! — чамусьці заваўся дзядзька Яўтух, паглядаючы на Высеўку. — Не пабаяся, што ты член праўдзіна. Я, брат, сам быў членам праўдзіна. Быў я членам праўдзіна?

— Былі, Яўтух Раманавіч, — спакойна згадваў Высеўка, а дзядзька Яўтух яшчэ вышэй падняў бародку, і голас ягоны завіваў.

— Ага! Быў усё-такі! Быў! — важна прамавіў ён. — Чаму ж цяпер я не член праўдзіна? Маўчыць? А ты скажы. Адажы, Апанас Рыгоравіч, Ага! Маўчыць? А я скажы. Далбог, усё скажы!

Раптам дзядзька Яўтух задумаўся, зняў акляды, спакойна працёр іх і доўгім позіркам паглядаў на мяне.

— А вы курчыце? — рубам паставіў ён пытанне. — Прызнавайцеся.

Я прызнаўся: куры. Гэта не спадабалася старому, насупіўся ён, спамураваўся.

— А гэта самае? — шчоўніў істрачкаю па горле. — Выпіваеце?

— Былае, — зноў прызнаўся я.

— Ага! Былае усё-такі. Былае... — і ён натапіраў сіню вусы, змоўк.

— А што? — пытаўся ў яго.

— А тое самае, — зноў адказаў стары, — нічога я вам не скажу. Вып'еце са старшынёй, пакурыце ды яшчэ над старым Яўтухам смяцка будзеце. Будзеце. Ведаю. Прайдзіце ўжо. Мне трэба таі чалавек, каб не курчыць, не піў. Мне такі трэба чалавек. Толькі такі.

Я і сам ужо быў не рад, што прызнаўся старому ва ўсім. Хто ж гэта ведаў, што ўсё так паверыцца. Пакрыўджаны сядзеў стары, угнуў плечы, у сабе ўвесь увайшоў і ад гэтага зрабіўся яшчэ меншы, а Высеўка пазіраў на яго, усміхаўся.

— Не злучыце, дзядзька Яўтух, — лагодна гаварыў ён. — Самі ж вы не захачалі быць у праўдзіні.

— Сам, Правільна. Сам! — як малоды пеньнік, падскоўніў дзядзька Яўтух.

— А хто даваў? Хто ўдружыў мяне, Апанас Рыгоравіч? Ага! Маўчыць?

Дзядзька Яўтух дастаў хуценька з мяндалі аднастоўку і, шорхаючы ботамі на жнейніку, моўчы знік у тумане.

— Карчоху падкінеце ў агонь! гукнуў ён. — Я скоры прыду. Я скоры.

Мы адправіліся на лугавінку збіраць карчы.

Усклаўшы карчы на агонь, Высеўка прыкурыв ад галавешкі і доўга маўчаў.

Ён думаў, Апанас Высеўка—малады, голы дзядок. Закочыўшы сярэдняю школу, ён працаваў бібліятэкарам у хаче-чачыні.

І, але, калі верыць яму, дык не па сэрцу была хлапцун та работа — ў поле пачаўся была Высеўка. Можна яго і так? А можна пачаўся таго ў поле іншае штосьці? Не ўдзельна чалавечу ў душу.

— Сам, Правільна. Сам! — як малоды пеньнік, падскоўніў дзядзька Яўтух.

— А хто даваў? Хто ўдружыў мяне, Апанас Рыгоравіч? Ага! Маўчыць?

Дзядзька Яўтух дастаў хуценька з мяндалі аднастоўку і, шорхаючы ботамі на жнейніку, моўчы знік у тумане.

— Карчоху падкінеце ў агонь! гукнуў ён. — Я скоры прыду. Я скоры.

Мы адправіліся на лугавінку збіраць карчы.

Усклаўшы карчы на агонь, Высеўка прыкурыв ад галавешкі і доўга маўчаў.

Ён думаў, Апанас Высеўка—малады, голы дзядок. Закочыўшы сярэдняю школу, ён працаваў бібліятэкарам у хаче-чачыні.

І, але, калі верыць яму, дык не па сэрцу была хлапцун та работа — ў поле пачаўся была Высеўка. Можна яго і так? А можна пачаўся таго ў поле іншае штосьці? Не ўдзельна чалавечу ў душу.

— Сам, Правільна. Сам! — як малоды пеньнік, падскоўніў дзядзька Яўтух.

— А хто даваў? Хто ўдружыў мяне, Апанас Рыгоравіч? Ага! Маўчыць?

Дзядзька Яўтух дастаў хуценька з мяндалі аднастоўку і, шорхаючы ботамі на жнейніку, моўчы знік у тумане.

— Карчоху падкінеце ў агонь! гукнуў ён. — Я скоры прыду. Я скоры.

Мы адправіліся на лугавінку збіраць карчы.

Усклаўшы карчы на агонь, Высеўка прыкурыв ад галавешкі і доўга маўчаў.

Ён думаў, Апанас Высеўка—малады, голы дзядок. Закочыўшы сярэдняю школу, ён працаваў бібліятэкарам у хаче-чачыні.

І, але, калі верыць яму, дык не па сэрцу была хлапцун та работа — ў поле пачаўся была Высеўка. Можна яго і так? А можна пачаўся таго ў поле іншае штосьці? Не ўдзельна чалавечу ў душу.

— Сам, Правільна. Сам! — як малоды пеньнік, падскоўніў дзядзька Яўтух.

— А хто даваў? Хто ўдружыў мяне, Апанас Рыгоравіч? Ага! Маўчыць?

Дзядзька Яўтух дастаў хуценька з мяндалі аднастоўку і, шорхаючы ботамі на жнейніку, моўчы знік у тумане.

— Карчоху падкінеце ў агонь! гукнуў ён. — Я скоры прыду. Я скоры.

Мы адправіліся на лугавінку збіраць карчы.

Усклаўшы карчы на агонь, Высеўка прыкурыв ад галавешкі і доўга маўчаў.

Ён думаў, Апанас Высеўка—малады, голы дзядок. Закочыўшы сярэдняю школу, ён працаваў бібліятэкарам у хаче-чачыні.

І, але, калі верыць яму, дык не па сэрцу была хлапцун та работа — ў поле пачаўся была Высеўка. Можна яго і так? А можна пачаўся таго ў поле іншае штосьці? Не ўдзельна чалавечу ў душу.

— Сам, Правільна. Сам! — як малоды пеньнік, падскоўніў дзядзька Яўтух.

— А хто даваў? Хто ўдружыў мяне, Апанас Рыгоравіч? Ага! Маўчыць?

Дзядзька Яўтух дастаў хуценька з мяндалі аднастоўку і, шорхаючы ботамі на жнейніку, моўчы знік у тумане.

— Карчоху падкінеце ў агонь! гукнуў ён. — Я скоры прыду. Я скоры.

Мы адправіліся на лугавінку збіраць карчы.

Усклаўшы карчы на агонь, Высеўка прыкурыв ад галавешкі і доўга маўчаў.

Ён думаў, Апанас Высеўка—малады, голы дзядок. Закочыўшы сярэдняю школу, ён працаваў бібліятэкарам у хаче-чачыні.

І, але, калі верыць яму, дык не па сэрцу была хлапцун та работа — ў поле пачаўся была Высеўка. Можна яго і так? А можна пачаўся таго ў поле іншае штосьці? Не ўдзельна чалавечу ў душу.

— Сам, Правільна. Сам! — як малоды пеньнік, падскоўніў дзядзька Яўтух.

— А хто даваў? Хто ўдружыў мяне, Апанас Рыгоравіч? Ага! Маўчыць?

Дзядзька Яўтух дастаў хуценька з мяндалі аднастоўку і, шорхаючы ботамі на жнейніку, моўчы знік у тумане.

— Карчоху падкінеце ў агонь! гукнуў ён. — Я скоры прыду. Я скоры.

Мы адправіліся на лугавінку збіраць карчы.

— Аб чым заду-маўся, таварыш брыгадзір?

— А я ўжо надумаўся, — адказвае Высеўка. — Давайце мне тут бульбы напачом. Добра?

— Добра! Добра, Апанас Рыгоравіч! — абрадаваўся я. — Малачына!

Хвалою я брыгадзіра, а сам ужо чую, як хрумстае на зубах жоўтая скарыначка. І маленцка маё, і начле, і сярбы ля ка-стра ўспомніліся мне каля гэтага агеньчыку ў ціхім полі.

Успышаўшы ў гарачы прысак бульбу, Высеўка заўважыў:

— Пакуль дзядзька Яўтух з абходу вернецца — бульба спячыцца... Пачастуеце старога. Люблю яго, — прызнаўся брыгадзір.

— А чаму ж крыўдзіце яго? Чым вы яму насалілі? Пакрыўджаны ж чалавек.

— Ды не, ён у нас у вялікай панане. Душа ў яго неспаскаяная. Гісторыя з ім была забавная.

Пра тую «забавную гісторыю» Высеўка гаворчыць усур'ёз. З яго слоў відаць, што ён сапраўды павяжае старога.

— Вы не глядзіце, што ён, як тая мурашка, маленкі ды сухенькі, а ў ім — сіла! — і тут жа паправіўся. Я кажу, што была сіла. Яшчэ перад вайною, калі мы пачыналі асуджваць балоты, дык ён у нас першым грабаром быў.—Высеўка засмяяўся.

— Пра смеянае я вам расказаў. Чалавек ён вясёлы. Жартаўнік. Прыносіць яму аднойчы жоўца Прузына на балота абед. Выправаў ён усё з гаршоху ды кажа:

— Салзіся, Прузына, на гэту купінуку.

— Чаго мне салзіцца? Я ж не царэўна балотная, каб на такім троне сядзець, — адказвае Прузына.

— Салзіся, Фокус пакажу. Адным махам арэжу купіну і за той кушчок шыбуку чабе з усёй глыбай торфу.

— Адным?

— Адным.

Смяцка Прузына. Яна ж ведае сваю вагу: пудоў шэсьць баба.

— Давалі! — кажа Прузына і сола на купіну. А ён—раз і шчырачэйна рыдлёўкай пад купіну. Эпі! — і купіна, і Прузына палцелі за той ракітавы кушчок.

— Дакзаў? — пытаецца ў жонкі.

— Божухна! — здзіўлілася яна.—Ці не чэрці табе лаяцца дамаганьці? Чалавек з макарёй, а глядзі ты Дзіва!

А ён бародку важна разгладзіў, кажа: — Не чэрці, а тваё бавішце — няхай яго ядучы сьвіні! Верашчыку мне прынясі, дык на неба цябе зашыюць. У раі будзеце там жыць.

— Вось які быў дзядзька Яўтух. Асілакі! — горда заявіў Высеўка і закурыв.

— Вы не глядзіце, што ён такі сухенькі. Каціць — ён першы касец. Араць—ён першы араць. Вельмі ж любіў касбу. Можна таму, што ў пракосе далёка заду пакаў усіх, а можа таму, што многія прасілі, каб ён касу адкаляў, — толькі касбы чакаў, як вялікая свята. Каб ты сена стагі, кажа, якія мною складзены, ды паставіць у адзін рад — скачы са старога на стог ад Нёмана аж да самага Лаўскага. (Гэта ў нас так адзін завесца лес, які даўка ад Нёмана.) І дакасіўся стары да таго, што ўжо заднія пачалі крычаць яму:

— Дзядзька Яўтух, пяці абрэжамі!

— А каб вас па сэрцу рэзалі! — адказваў ён ды выходзіў з пракосу, дужэйшым прануваў наперад. Ну, дзе там ужо м'ясы: адкасіўся чалавек. Прыязьдзе старшыня на сенажаб, адзьявае ўбок яго, гаворчыць:

— Адказную пасаду даём вам, Яўтух Патрыціч.

— Якую? — насцеражыўся стары. — Можна міністрам хочаш мяне зрабіць? Мару! Згодзен.

— А кось адкаляўцеся згодны?

Падумаў Яўтух Патрыціч, а, зразумёўшы сэнс пытаньня, сказаў:

— Ага. Вон старога вала з бараньні. Так я разумю? Скокся я ўжо стары? Пад страху мяне? Так? Маўчыць?

— Ну, што вы, Яўтух Патрыціч? Я ж не кажу гэтага, — апраўдваўся старшыня. — Глядзіце, якая пакоша. Трава ўслед за хлапцямі ў пракосах расіе. Акаляйце, адмяніцеце ім косы. Вы ж гэта можаце.

— Магу! — ахвотна згаджаўся стары. — Магу. Згодзен.

Доўгі час кляпав ён у брыгадах косы, але нейкая хвароба ўбілася ў вочы, дрэнна пачаўся Яўтух...

З гэтымі цяжкімі думкамі часта блукаў ён па калгасных вуліцах, каля складу і свірнікоў апоўначы. Шоў ён аднойчы ў глыбокім задуманні каля калгаснага складу, а той старшынёй свая-здаравіла драмаў сядзець. Кашлянуў стары. Маўчыць здаравіла. Яшчэ раз кашлянуў дзядзька ў плячух штурхану вяртаўніка. А ён — Патаўці! пікуе, чорт стары! украсці хочаш!

Прынеў яго ў дом старшынёй:

— Прамай злосца, дзядзька! Каля свірна злавіў.

— А што ж ты там рабіў?

— А што ж у такую цемру робіць? Красці халеў. Арштанавы яго трэба, дзядзька! На маю пасаду мецьш. Пад суд яго!

Гнеў сьвічыў у вачах старога Яўтуха.

— Сабака! Я табе гэтага не дарую, гудытай! —заявіў таму новаму вяртаўніку былы вяртаўнік.

Старшыня добра ведаў Яўтуха Патрыціча, сумленнасьць яго ведаў, а таму сказаў сваёму сваяку:

— Паляшоў вон адгэтулі! — і прабачыў яго ў дзядзьку Яўтуха папрасіў.

З гэтай ночы ўжо зусім не спалася старому. Вялікая краўда вяла яго туды, дзе хадзіў, дзе сядзеў ягоны вораг, той гультаваты здаравіла. У цёмную нон падпільнаваў стары Яўтух свайго крыўдзіцеля. Ён так салядка сфаў, што ажно прахпаў на ганку каля свірна. Узыў стары стрэльбу ў неадарына вяртаўніка і пайшоў спакойна дадому. Ранішчо, калі на калгасным двары было многа людзей, дзядзька Яўтух са стрэльбай прышоў туды.

Вазьмі, старшыня, — працягнуў ён стрэльбу. — Адавай сваёму сваяку. Гэта я ў яго ўночы ўзяў, калі ён спаў на па-сту. Мога ж кепскі чалавек падлірчыцца ды ўзяць гэтую фузію, ды прыстрэліць твайго соннага сваяка. Есьці яшчэ зьлідні на свеце. Схопіць, бывае, такі зьлідзень

на бауміць стаў дзядзька Яўтух, з «лапатахамі» пачаў аддаваць касцам ко-маўся. Паехаў у горад ды акляды купіў. Але і гэта мала дапамагло. Зусім аселапа адно вока.

— Адакісьці, адкаляўцеся ўжо я, старшыня, — прызнаўся нарэшце дзядзька Яўтух. — Прыдумай мяне іншую работу.

Прыдумалі. Прызначылі вяртаўніком калгасных складу! Стрэльбу далі, патро-наў:

— Вартуй, дзядзька Яўтух.

Добра вартуваў. Так ужо добра варту-ваў, што аднойчы аж усіх насмішыў у ка-лгасе. А было гэта так: прадрасіў мех, калі згружалі збожжа. Каля свірна пры-смаўся ячмень. Прынесла цётка Прузына свайму старому вачэру і сабрала той яч-мень з пяском у хварту.

— Курам занясу, — кажа.—Хай выдзя-буць зярняты з пяску.

Маўчыць вяртаўнік.

— Дык жа на замку ўжо птушкафер-ма, — заўважыў ён. — Уважыць жа трэ-ба дабро.

— Якая птушкаферма?! — здзіўліўся Прузына. — Здаруеў ты, Яўтух, ці што? Што ж тут уважваць? Дамоў занясу.

— Выспылай, Прузына.

— Адакісьці ты! Людзей не смяйся, — адштурхнула старога і пайшла, а ён услед за ёю:

— Выспылай! — ды —бах! Выстраліў у-гору. Людзі збегліся да свірна.

— Што? Што здарылася, Яўтух Патры-ціч?

— Во,—паказвае на сваю старую. — Затрымаў. Ячмень хацеў дамоў завалача.

— А каб ты ног не валачыў! —грыме-ла Прузына. — Што ж тут валачыць? Людзі, гляньце.

Глянулі і — зарэгаталі! ячмень таго курам на смех ды толькі!

— Перасалілі вы, Яўтух Патрыціч, — заўважыў старшыня. — Яўна перасалі-лі.

А ён, як пеньнік той, падскоўніў ды кажа: — Я ў каравуде, старшыня! Сын гра-нцу вартуе, а я склады. Ага! Няма чаго ска-заць? Маўчыць!..

Неўзабаве прыхаў і сын той з граніцы. Мушыць па просьбе старога сину напісалі, што ў Яўтуха Патрыціча зусім ужо ас-лепа адно вока, а ён усё вартуе, не хоча ісьці ў адстаўку. У калгасную кантору прыйшоў сын-маёр і сам папрасіў стар-шыню, каб старога вызвалілі ад работ.

І праўда, навошта таея работа старому, калі усё ягоныя дзеці выйшлі, як кажучы, у людзі, добра заробляючы, грашыма да-маганьці бачыкам. Жывіцьце, дажываеце св-ое ў добрым дастатку ды ў спакоі. Вы-звалілі дзядзьку Яўтуха ад пасады калгас-нага вяртаўніка. Стаў вяртаўніком нейкі далёкі сваяк старшынёй. Даўно ўжо той сваяк-здаравіла мецьш на гэтую пасаду.

Патаўці сін у баянкі дзеі колькі ды паехаў у сваю частку на граніцу. Ну, а што рабіць старому Яўтуху Патрыцічу ў яго неспаскаяно душою? Перш за ўсё ён атакаваў праўдзіна калгаса.

— Выкасыце мяне з членаў праўдзіна. Я без работы. Я не хачу быць членам праўдзіна.

Дамогся свайго — вывелі з членаў праў-дзіна. Пачаў скарці пісаць у раён. Па-крыўдзіў вась чалавеча, ад работ ад-пікнулі. Дамажыцца праўду знайсці на белым свеце. Прадстаўнікі пачалі пры-язджаць у калгас з раёна. Пранохаві дзядзь-ка Яўтух, што прадстаўнік з раёна абед-дзю ў старшынёй, што жонка старшынёй паўліброўку ў селю купіла. А пасля ўжо і сам дзядзька Яўтух гаварыў з ім, прадстаўніку ў канторы. Гаварыў з ім са старшынёй чыгаркі, слухалі былога вяртаўніка, разводзілі рукамі, а ўсё за-сталася так, як і было да прыезду прад-стаўніка: не далі работ старому. Чалавек са спакойнай душою рукою махнуў бы на усё, сядзеў бы ў хаче ды радзіў слухаў сабе. Ды не такі ж чалавек дзядзька Яў-тух, каб сядзець у запечку склаўшы рукі. Днём дык ён тупае ў сваім дварэ, яблыні ў салзку ачмычае ад усіх галінак, плоч слухае, курыв з агароду зганяе. А што ж яму рабіць уначы? Не можа заснуць ды годзе. Апрагнаецца шчынка, каб не пацула старая, выходзіць на ганак. Доўга стаіць, прыслухоўваецца да шорхаў у салзку, да рокату трактара ў полі, да вясёлых пе-сень дзядзят за акаліцай. Цягне яго ў калгасную вёску, цягне да тых свірнаў, дзе праз доўгія ночы і ў змінную завіруху, і ў асеннюю люту стаяў ён, узірваючыся ў густую цемру, у сіняваты змрок, у ту-маннае ранне. І вась на табе—доме сьлязі Яўтух! Нікому не трэба больш стары ад-навокі Яўтух...

З гэтымі цяжкімі думкамі часта блукаў ён па калгасных вуліцах, каля складу і свірнікоў апоўначы. Шоў ён аднойчы ў глыбокім задуманні каля калгаснага складу, а той старшынёй свая-здаравіла дра-маў сядзець. Кашлянуў стары. Маўчыць здаравіла. Яшчэ раз кашлянуў дзядзька ў плячух штурхану вяртаўніка. А ён — Патаўці! пікуе, чорт стары! украсці хочаш!

Прынеў яго ў дом старшынёй:

— Прамай злосца, дзядзька! Каля свірна злавіў.

— А што ж ты там рабіў?

—